

L'H
millor que millor

Ajuntament de L'Hospitalet

**Museu
d'Història
de L'Hospitalet**

L'Hospitalet i la seva història

2.1 HOS

EXPOSICIÓ

Organització i producció: Museu d'Història de L'Hospitalet

Disseny del guió museogràfic i coordinació: F. Xavier Hernández, Joan Santacana, Lluís Pibernat i Núria Serrat (Taller de Projectes, Patrimoni i Museologia-Universitat de Barcelona)

Documentació i assessorament històric i geogràfic: Arxiu municipal de L'Hospitalet / Marcel Poblet / Sònia Roura / Edmón Castell

Coordinació i textos: Marcel Poblet

Disseny expositiu: Félix Sandoval / Adela Sendra

Construcció i muntatge: Josep Muñoz Dalmases / Quico Blasco / José Manuel Parrado / José Francisco Hens / Jordi González / Jonàs Sandoval / Raúl Pascual

Edició de vídeo: Ricardo Díez

Sistemes electrònics i de so: Juanjo Frechilla

Enregistrament i edició de so: 7 Música Visual

Serveis didàctics: Schola, didàctica activa / Taller de Projectes, Patrimoni i Museologia (Universitat de Barcelona)

Animació de sala: LURMI

Assessorament lingüístic: Centre de Normalització Lingüística de L'Hospitalet

Fotografies: Arxiu municipal de L'Hospitalet - Arxiu Històric / Centre d'Estudis de L'Hospitalet / Comunicacó i Imatge (Ajuntament de L'Hospitalet) / Joan i Josep Estruch Aldrufeu / Lluís Salvador Aliart / Joan Pujol Farnós / Agència de Desenvolupament Urbà de L'Hospitalet (ADU) / UEC L'Hospitalet Centre / Emilio Hernández (THCT) / R. Turné Piguillem / Andreu Vinyals / Xavier Hernández / Félix Sandoval / Adela Sendra / A. Merletti / J. Graells Soler / J. Costa Pujol / E. Hernández / P. Tamayo / Colita / J. Ciuret / FOTO-VIVA. Grup fotogràfic amateur / A. Fernández / Monrós fotografia / Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona / J. Verdaguer / J. Bonastre / M. Poblet / Família Alegre Alegre / Família Sierra Alegre / C. Aguado / Unión Extremeña de L'Hospitalet / M. J. Aldana / Família Curiel / Família Marco Badia / Família Graells Soler / Família Brasal Manzanares / Família Brasal Vera / Família Martín Chiquero / Família Jané Ribas / M. Villén / P. Sánchez / Oscar Garcés (reportatge cinematogràfic) / Manuel Raventós (reportatge cinematogràfic) / Francesc Marcé (reportatge cinematogràfic) / Arxiu Històric de Santa Eulàlia

Alguns dels objectes i estris exposats han estat donats al Museu per: Josep M. Vilumara / Teresa Cardús / Suhi Electrònica / Montserrat Valera / Frederic Salvat / Joaquina Vilar / Família Mullerach / Enric Amorós / Pere Minoves / Bonaventura Farrés / Olga Olivé / Mercè Muñoz / Núria Acín / Jaume Valls / M. Victòria Barceló / Família Cubedo-Mullerach / Gerard Piera

Agraïm la col·laboració de totes aquelles persones i associacions l'aportació de les quals ha fet possible aquesta exposició.

Des dels primers assentaments de població, ja fa més de mil anys, L'Hospitalet ha esdevingut una societat que ha estat capaç d'integrar persones d'arreu. Una societat que ha sabut adaptar-se als canvis propiciats per la industrialització i viure i lluitar en les èpoques més adverses, per finalment acabar construint, amb una renovada il·lusió, la ciutat dinàmica i moderna que avui coneixem.

L'exposició "L'Hospitalet i la seva història" permet un repàs a la memòria col·lectiva incidint en la gran transformació que la ciutat ha fet en el segle XX. Us convido, doncs, a la visita d'aquesta exposició, que, sens dubte, és una eina per conèixer els esdeveniments que han constituït una part decisiva de la nostra història.

Celestino Corbacho i Chaves

Alcalde de la ciutat

El Museu d'Història de L'Hospitalet té, en aquesta renovada exposició estable, l'oportunitat d'explicar la gran transformació de la nostra ciutat durant el segle vint. L'Hospitalet és una ciutat que l'any 1920 només tenia poc més de 12.000 habitants mentre que avui dia superem els 240.000, per això podem afirmar que la nostra història és fonamentalment la de les persones que al llarg dels anys han vingut a viure aquí i han treballat per millorar les seves condicions de vida, per construir i creure en una ciutat que es transforma en positiu. L'Hospitalet dels nostres avantpassats i la que tindran els nostres fills la podem conèixer en aquest viatge per l'interior del museu. Aquesta proposta expositiva va acompanyada d'un seguit de serveis que, de ben segur, facilitaran la visita i ajudaran a aprofundir en el coneixement de la nostra història.

Joan Francesc Marco i Conchillo
Tinent d'alcalde d'Educació i Cultura

L'Hospitalet i la seva història és una exposició que mostra com L'Hospitalet va passar de ser una petita vila agrícola i industrial a una ciutat moderna i de serveis. Destaca el creixement demogràfic i urbanístic que ha tingut lloc durant tot el segle vint i fa un seguiment dels principals esdeveniments històrics, polítics, culturals i socials que han acompanyat la ciutat en aquesta transformació.

L'exposició s'organitza en quatre grans àmbits. En el primer, que es presenta amb el nom *Arrels*, es mostra com l'impacte industrial de mitjan segle XIX va transformar els camps de conreu en fàbriques, va canviar bona part del paisatge de la ciutat. En el segon, *La ciutat*, s'incideix en com L'Hospitalet va haver d'adaptar-se al continuat creixement industrial i demogràfic. Aquest apartat aporta dades comparatives relatives al creixement de la població a escala local, metropolitana, autonòmica i estatal. L'exposició facilita sistemes d'interpretació de l'impacte social i urbanístic que aquest creixement va significar.

El tercer àmbit, que va des de la mort de Franco el 1975 fins als primers ajuntaments democràtics del 1979, es presenta amb el nom de *Guanyant drets* i recorda com L'Hospitalet va esdevenir una ciutat activa en la lluita per la democràcia. Finalment, al darrer àmbit, *Suma de futur*, recull les transformacions de la ciutat efectuades pels ajuntaments democràtics i en una dinàmica històrica presenta opcions de futur de la ciutat. Es dóna una imatge de ciutat en evolució i es convida la ciutadania a incorporar-se a les seves tasques de transformació.

En el seu recorregut l'exposició incideix a mostrar la realitat d'uns fenòmens dels quals els principals protagonistes són les persones que hi viuen. Fa reviure l'emoció d'uns records que en el seu moment eren difícils, però que avui han de ser un motiu d'orgull. Pensem en la lluita per la dignitat dels barris, l'enfrontament amb les forces repressives de la dictadura, la duresa de la immigració, la desaparició de camps i masies rurals, el sentit de pèrdua d'identitat dels ciutadans nascuts a L'Hospitalet durant la primera meitat del segle.

Per això l'exposició té un marcat caràcter didàctic i participatiu i proposa multiplicitat de recursos atesa la diversitat de públics que la visiten. L'ús de les fotografies és continuat al llarg de tot el recorregut. De vegades evoquen la memòria històrica i personal d'algunes persones, d'altres, suggereixen i faciliten la visualització dels canvis. Les escenografies tenen una important presència, i reproduïxen uns espais que ofereixen un viatge en el temps. Els rostres de persones, les seves cares, es presenten en cubs giratoris evocant la idea de que és més important destacar que som humans que no pas el lloc d'on venim o la llengua que parlem. El passat s'evoca per mitjà de gravacions d'històries de vida orals. I, finalment, un seguit de mòduls interactius que permeten obtenir informació de forma directa, ràpida, clara i divertida.

En definitiva, *L'Hospitalet i la seva història* és un viatge al nostre passat, evoca la nostra memòria individual i col·lectiva, i ens acull i reconeix en la ciutat present que continua avançant cap al seu futur.

ARRELS

COM ES TRANSFORMA LA COMUNITAT PAGESA?	8
QUÈ PROVOCA EL VAPOR?	11
UNA PERIFÈRIA INDUSTRIAL?	11
ON ES TREBALLA?	12
QUINES SÓN LES FÀBRQUES MÉS IMPORTANTS?	15
QUÍ ÉS EL PROLETARIAT?	15
D'ON VÉEN?	15
QUÍ SÓN?	16
UNA VIDA DURA?	16

LA CIUTAT

UNA TERRA LLUNYANA?	20
LA VIDA AL PASSADÍS	23
RAMON PUIG I GAIRALT	24
DESCÀRREGA ELÈCTRICA?	27
LENTA REPRESA?	28
UNA NOVA ECONOMIA?	28
CREIXEMENT SALVATGE?	31
QUINES SÓN LES MANCANCES?	32
UN HORITZÓ D'IL·LUSIONS?	35
L'HABITATGE DELS ANYS 60-70	35

GUANYANT DRETS

PODEM DECIDIR?	41
----------------	----

SUMA DE FUTUR

SUPRESSIÓ DE LES VIES DEL TREN	47
XARXA VIÀRIA COHERENT I CENTRALITAT URBANA	47

INTERACTIUS

QUAN CREIX LA POBLACIÓ?	50
QUIN ÉS EL MÉS GRAN?	51
COM CREIXEN ELS BARRIS?	51
QUIN ÉS L'ORIGEN DE LA IMMIGRACIÓ?	52
QUAN ARRIBEN ELS IMMIGRANTS?	53
EN QUÈ TREBALLEN LES PERSONES?	54
COM CANVIEN ELS LLOCS?	55
A QUÈ ES DEDIQUEN?	57

ANNEX DE FOTOGRAFIES	60
----------------------	----

CRONOLOGIA (1553-2001)	70
------------------------	----

TRADUCCIONS AL CASTELLÀ	76
-------------------------	----

BIBLIOGRAFIA	88
--------------	----

Arrels

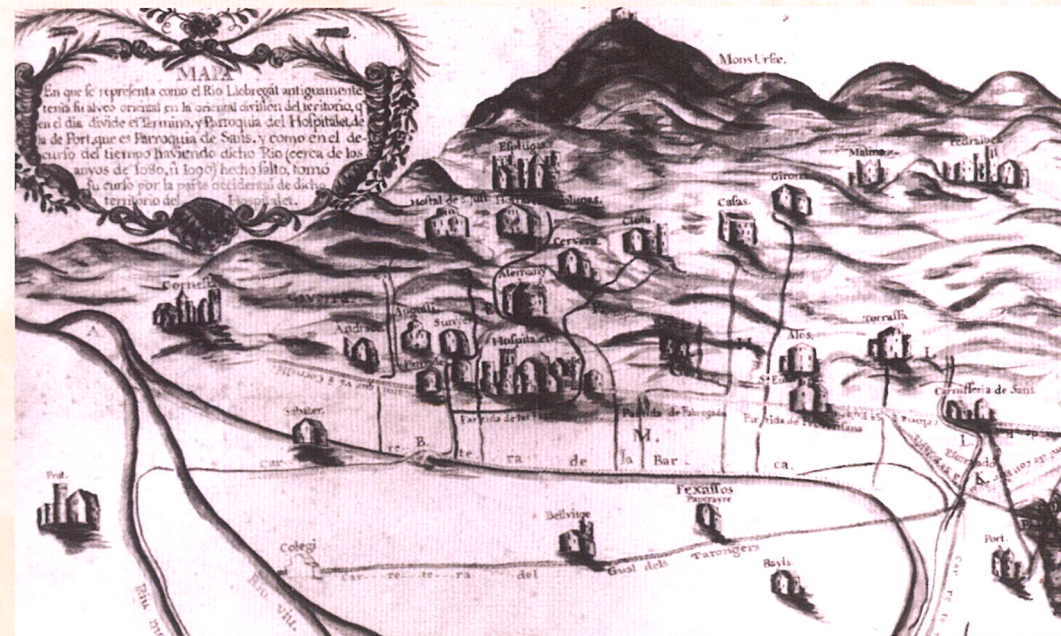
En començar el segle X, Provençana era una petita comunitat pagesa a l'entorn de l'església de Santa Eulàlia. Anys després van sorgir altres assentaments dins del mateix terme com ara el de l'entorn del petit hospital de la Torre Blanca on s'acollien pobres i malalts. Aquest nucli guanyà habitants i el seu nom, L'Hospitalet, substituï l'antic de Provençana. Durant l'edat moderna L'Hospitalet va mantenir el seu caràcter rural. En arribar el segle XIX el Canal de la Infanta va impulsar el regadiu, la manufactura i la indústria. A mitjan segle XIX L'Hospitalet va rebre l'impacte industrial que va afectar tot el pla de Barcelona i les fàbriques de vapor van començar a sovintejar. En iniciar-se el segle XX el creixement industrial va ser continuat i cap al 1960 L'Hospitalet rural era gairebé inexistent. L'Hospitalet passà a ser considerada ciutat l'any 1925. Dels 5.000 hospitalencs de l'any 1900, es passà a més de 120.000 l'any 1960. Milers de persones de distintes procedències amb arrels històriques i culturals diverses donarien tremp a una ciutat que faria de la diversitat la seva força.

COM ES TRANSFORMA LA COMUNITAT PAGESA?

L'Hospitalet agrícola es dividia en dues grans àrees: les terres de secà, amb conreus de cereals i vinya, ubicades en la zona més elevada (Collblanc, la Torrassa, Can Serra, les Planes i Pubilla Casas) denominada Samontà i les terres de regadiu de la Marina, en el delta del Llobregat. El desenvolupament de l'agricultura va anar en ascens durant el segle XVIII.

A començament del segle XIX s'inaugurà el Canal de la Infanta; de llavors ençà els regadius van sovintejar arreu. La progressiva demanda del mercat de Barcelona va possibilitar l'expansió del blat, els llegums i les patates per la Marina de L'Hospitalet, a més de la introducció de nous conreus com el blat de moro, l'arròs i el cànem. L'Hospitalet es va configurar com un potent centre de producció agrària que al seu torn estimulava la producció manufacturera.

Vers el 1880 va començar l'expansió de l'horticultura (verdures i arbres fruiters) que, gràcies a la demanda barcelonina, es perllongaria encara fins a la dècada de 1950.

Recreació de l'antic terme de Santa Eulàlia de Provençana. Mapa del Illit del riu Llobregat l'any 1732.

Aquest plànol permet copsar l'ambient lacustre de la Marina abans que els aiguamolls fossin dessecats per dedicar a l'agricultura l'espai que ocupaven.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 56.

Família pagesa de Cal Quatre Braços.

Data: anys 30-40.

Donació de P. Firmas.

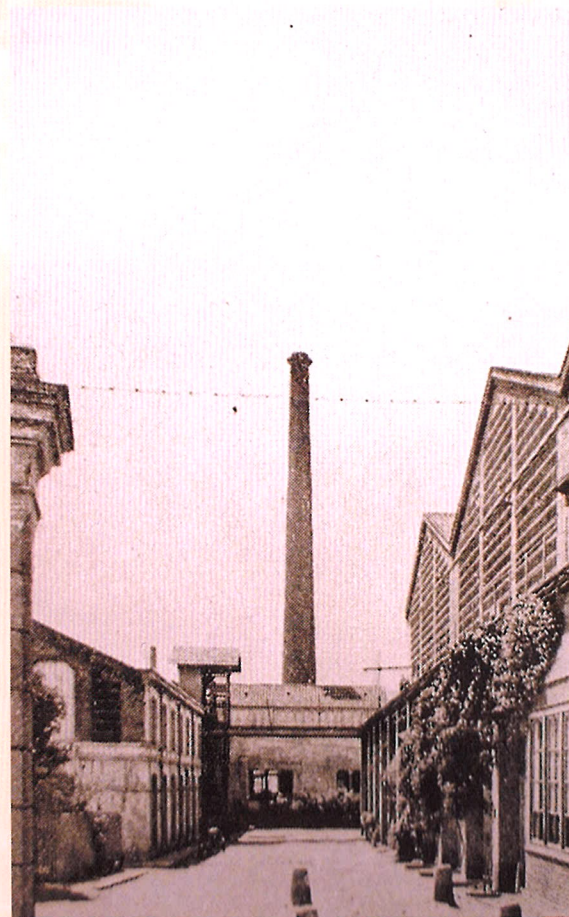
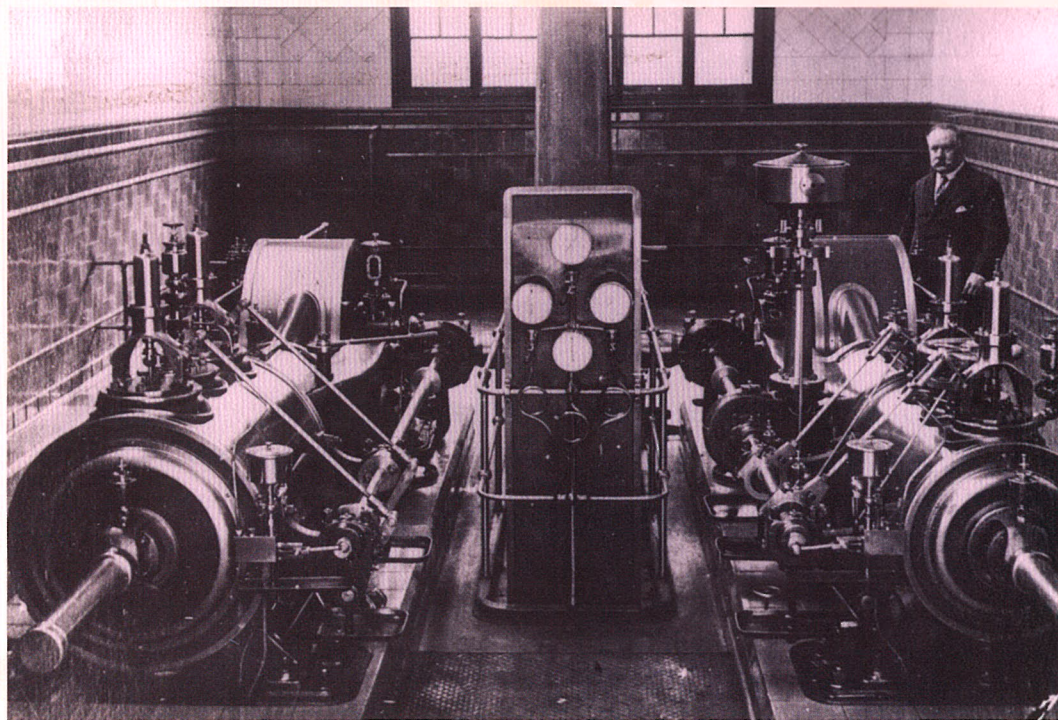
AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 381.

Màquina de vapor de la fàbrica de teixits de seda de Can Vilumara.

L'adopció de la força del vapor permeté multiplicar la capacitat productiva de la indústria i constitueix un dels elements que van fer possible la denominada revolució industrial. En la imatge podem veure una de les sales de parets enrajolades on es situaven les màquines de vapor.

Data: vers 1911.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 543.

Fàbrica de teixir i filar cànem Marquès, Caralt i Cia.

Data: començament del segle XX.

Arxiu F. X. Hernández.

QUÈ PROVOCA EL VAPOR?

L'impacte de les indústries va arribar a L'Hospitalet a través dels camins que comunicaven aquesta vila amb Barcelona. Des de la capital les fàbriques es van escampar pels municipis del voltant. A través de la carretera de la Bordeta, van arribar al barri de Santa Eulàlia i, a través de la carretera de Sants, a Collblanc.

Santa Eulàlia va ser el primer i principal barri industrial de L'Hospitalet. A partir de 1850, s'edificaren fàbriques tèxtils. Una de les primeres fàbriques de Santa Eulàlia va ser La Aprestadora Española dedicada al blanqueig i acabats del cotó. Va ser al voltant d'aquesta fàbrica que es va formar el barri on residien els seus treballadors, el raval de l'Aprestadora.

Les millors condicions de treball en l'agricultura comparades amb les de les indústries van fer que la població de L'Hospitalet de la segona meitat del XIX fos fonamentalment pagesa, i que a les fàbriques treballessin immigrants procedents de l'interior de Catalunya. La vila vella de L'Hospitalet en un extrem del terme municipal i Santa Eulàlia, en un altre, eren dos mons diferents.

UNA PERIFÈRIA INDUSTRIAL?

El 1832 es va instal·lar la fàbrica Bonaplata a Barcelona. Tot seguit una gran quantitat de fàbriques i d'habitatges obrers van sovintejar al Raval, l'espai de Barcelona que comptava amb més sòl sense edificar. Tanmateix, aquest desenvolupament industrial de la ciutat vinculat al port, que garantia el subministrament de carbó, estava limitat per les muralles. En quedar saturat l'espai intramurs van haver de buscar-se noves localitzacions per a les fàbriques, però no es podia edificar a la rodalia de les muralles per raons de seguretat militar. De fet, res es podia construir a menys distància de la d'un tret de canó. Llavors els industrials van situar-se el més a la vora possible de Barcelona, però complint les ordenances militars. A final de la dècada del 1840 Gràcia, Sants i Sant Andreu de Palomar es configuraven com a potents viles industrials.

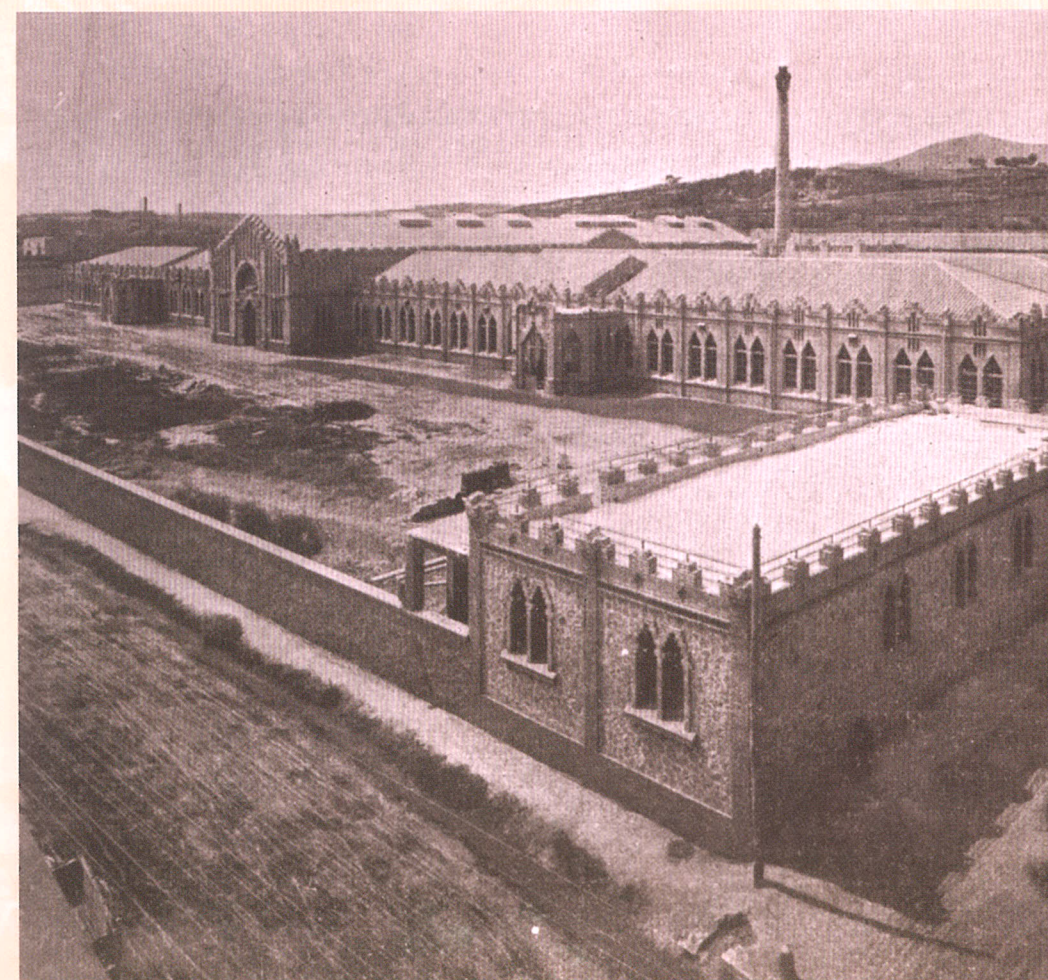
A la dècada del 1850 la industrialització s'estenia com una taca d'oli i a L'Hospitalet es construïen les primeres fàbriques de vapor. L'Hospitalet rural començava a formar part de la primera gran perifèria industrial de Barcelona.

Telers de Can Vilumara a la sala del Museu d'Història de L'Hospitalet.

ON ES TREBALLA?

A començament del segle XX l'activitat principal a L'Hospitalet era l'agricultura. El 1910 un 65,9% de la població activa treballava en l'agricultura i la ramaderia. Cap al 1920 la rica horticultura del delta del Llobregat s'orientava cap a Barcelona i també a les exportacions. Al seu torn la indústria no va aturar el creixement i la construcció de fàbriques es va estendre al barri de Sant Josep, on es va instal·lar el 1907 la sederia de Can Vilumara i el 1916 els Altos Hornos de Cataluña (La Farga). L'any 1930 el sector tèxtil era el més important i ocupava 3.585 persones, seguit del de la construcció, amb 1.140, la metal·lúrgia, amb 638, i la fabricació de materials per a la construcció (les bòbiles), que donava feina a 445 persones. Altres sectors amb presència notable eren el químic, el vidre i la fusta.

La Unión Industrial Algodonera (Can Trinxet).

Aquesta fàbrica tèxtil, que subsistí fins a la crisi econòmica dels 70, fou durant molts anys l'empresa amb més treballadors de la ciutat.

Data: 1907.

Donació: CEL'H.

La plantilla de Can Vilumara.

Es pot observar l'elevada proporció de dones que hi havia entre els treballadors de les sederies Vilumara. Es tractava d'un fet habitual en les indústries tèxtils, a causa de l'habilitat de les dones en les feines delicades (la gran majoria sabien cosir, brodar i fer feines que implicaven el maneig de fils), però també es devia al menor salari que rebien amb relació als homes.

Data: 1911.

Foto: A. Merletti.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 540.

QUINES SÓN LES FÀBRQUES MÉS IMPORTANTS?

El desvetllament industrial de L'Hospitalet està vinculat al tèxtil, a la molinaria i als materials de construcció. Entre els establiments més importants de la segona meitat del XIX destacaven la fàbrica de maons refractaris de Pau Cucurny i el molí paperer d'Antoni Ferrer. La Aprestadora Española, construïda el 1853, es dedicava al blanqueig i acabats del cotó, comptava amb dues màquines de vapor de més de 50 CV cadascuna; el 1862 ocupava a 90 persones. Successors d'Andreu Basté, dedicada a la filatura i tissatge de cotó era una de les fàbriques més importants; construïda el 1882 ocupava 90 homes i 390 dones. La Unión Industrial Algodonera (Can Trinxet) construïda el 1905, també es dedicava a la filatura i tissatge de cotó; l'any 1923 va arribar a ocupar 1.155 homes i 1.078 dones.

QUI ÉS EL PROLETARIAT?

El proletariat de les fàbriques era una classe social emergent i en augment. A L'Hospitalet i a tot Catalunya sorgia una nova societat industrial i moderna on la burgesia i el proletariat industrial prenia protagonisme. L'any 1853 es va declarar una vaga a La Aprestadora Española del barri de Santa Eulàlia. Per primera vegada a L'Hospitalet, els treballadors i treballadores s'organitzaven per defensar el seu dret a unes condicions laborals dignes i a un salari just.

L'Hospitalet, vila treballadora, aviat es va vincular al moviment sindical internacionalista que havia fet les seves primeres passes gràcies al règim democràtic establert el 1868. Com la majoria del proletariat català, a L'Hospitalet s'optà per l'anarquisme des de la dècada de 1870.

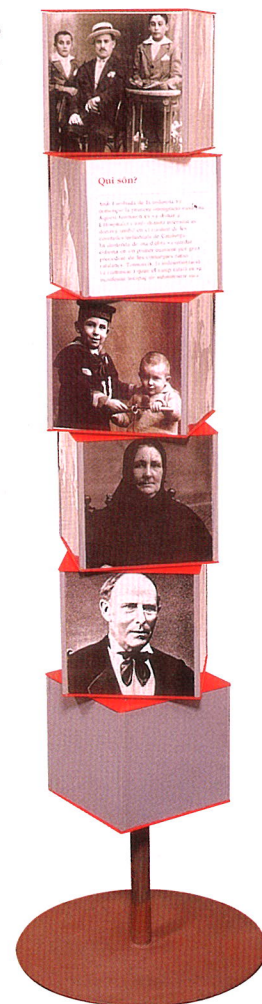
El moviment i el pensament llibertari va ser majoritari entre el proletariat hospitalenc. Al mateix temps, el republicanisme progressista va assolir també una notable difusió entre els sectors populars hospitalencs des del darrer quart del segle XIX.

D'ON VÉEN?

La inauguració el 1819 del Canal de la Infanta va permetre un creixement agrícola sense precedents que va possibilitar la primera gran expansió de població a L'Hospitalet.

Posteriorment, el creixement de les activitats industrials va ocasionar l'arribada de nous habitants. El 1859 la majoria dels obrers i obreres de La Aprestadora Española havien nascut fora de L'Hospitalet. Els primers immigrants procedien de l'interior de Catalunya i cap a final del segle XIX i al principi del XX va començar a arribar gent del País Valencià i d'Aragó.

Fotografia dels cubs de retrats de l'exposició.

QUI SÓN?

Amb l'arribada de la indústria va començar la primera immigració moderna. Aquest fenomen es va donar a L'Hospitalet i amb distinta intensitat es donava també en el conjunt de les contrades industrials de Catalunya.

La demanda de mà d'obra va quedar coberta en un primer moment per gent procedent de les comarques rurals catalanes. Tanmateix, la industrialització va continuar i quan el camp català es va manifestar incapaç de subministrar més mà d'obra van començar a venir persones de llocs cada cop més llunyans que buscaven, en el treball a les fàbriques, millorar les seves condicions de vida. Les duríssimes condicions de subsistència de moltes regions agràries espanyoles van propiciar també la immigració. A final del segle XIX i començament del segle XX nombrosíssimes persones procedents del País Valencià i de l'Aragó van buscar oportunitats a les indústries del pla de Barcelona.

UNA VIDA DURA?

La vida de la classe obrera industrial era dura. El treball a preu fet, la inexistència de contractes, la inseguretat de la feina i del jornal, així com unes jornades de més d'11 hores diàries ja van provocar, l'any 1853, la primera vaga coneguda a L'Hospitalet. En les famílies obreres del segle XIX hi treballaven tots els membres útils, però el conjunt del salari diari familiar amb prou feines arribava per als aliments bàsics. La dieta era pobre i escassa. La roba nova resultava massa cara, i la gent portava peces de segona mà o que els havien donat. Les cases, insalubres i amb moltes deficiències, sovint prenen l'aparença d'agrupaments de barraques.

Grup de venedors i venedores del mercat del Centre.

Aquest mercat, encara existent avui dia, està ubicat en el que fou el primer eixample planificat de L'Hospitalet contemporani, construït a tocar de la vila vella al final del segle XIX. Aquest fou el primer mercat de L'Hospitalet.

Data: anys 30.

Donació de Ll. Salvador Aliart.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 680.

La ciutat

El creixement de L'Hospitalet va ser continuat al llarg del segle XX. El 1920 comptava amb més de 12.000 habitants i el 1930 ja en superava els 37.000. El 1925 li havia estat concedit el títol de ciutat.

La indústria continua essent el motor del creixement. L'energia elèctrica substitueix progressivament la del vapor i permet una major diversificació i dispersió industrial. Al mateix temps va créixer la demanda de materials per a la construcció i aquesta situació es complementava amb un continuat creixement dels conreus d'horta que feien de L'Hospitalet un rebost per a Barcelona.

La Guerra Civil espanyola va comportar un trencament en la història de Catalunya i de L'Hospitalet. En arribar els seixanta, el desenvolupament econòmic va experimentar un nou creixement. L'Hospitalet es va convertir en un centre d'atracció econòmica, i fàbriques i empreses s'hi van instal·lar. Milers de treballadors i treballadores vinguts d'arreu de l'Estat van arribar buscant oportunitats. Grans barriades van sorgir en poc temps. L'Hospitalet, amb 241.978 habitants el 1970, canviava definitivament de fesomia i es convertia en la segona urbs de Catalunya.

UNA TERRA LLUNYANA?

En les dècades de 1920 i 1930 hi va haver un important flux migratori, en què van destacar les persones provinents de les províncies d'Almeria i Múrcia. El destí d'aquest flux, una part del qual arribava en l'autobús anomenat "transmiserià", era Barcelona i les ciutats i viles industrials del seu voltant, entre les quals es trobava L'Hospitalet.

Al llarg de la tercera dècada del segle XX, la primera gran onada migratòria va transformar els camps de Collblanc i la Torrassa en un formiguer humà. Es tractava de gent que fugia de la pobresa i que arribava amb les maletes plenes d'esperança. Esperança en un futur millor i més digne, possibilitat per un desenvolupament econòmic que no existia en els seus llocs d'origen. Es buidaven pobles almeriencs i murcians i s'omplia la Torrassa: L'Hospitalet sumava il·lusions i esdevenia una gran ciutat.

S.M. el rey (q.D.g.) se ha servido expedir por este Ministerio el Real Decreto siguiente:

Text del decret de concessió del títol de Ciutat a L'Hospitalet.

Font: CAMÓS (1986).

Queriendo dar una prueba de mi Real aprecio a la villa de Hospitalet de Llobregat, provincia de Barcelona, por el creciente desarrollo de su agricultura, industria y comercio, así como su constante adhesión a la Monarquía, vengo a concederle el título de Ciudad.

Dado en Palacio, a quince de diciembre de mil novecientos veinticinco.

El Ministro de la Gobernación, Severiano Martínez Anido.

Xocolatada infantil al passadís.

Un dels objectius de R. Puig Gairalt era el d'afavorir el contacte entre els veïns.

Data: 1955.

Foto. E. Hernández.
Donació de P. Tamayo.
AML'H-Arxiu d'imatges.

Reconstrucció hipotètica d'un habitatge de passadís al Museu d'Història de L'Hospitalet

LA VIDA AL PASSADÍS

En la dècada de 1920 va tenir lloc el primer gran creixement demogràfic. Barcelona i, abans, altres ciutats d'arreu d'Europa i dels Estats Units havien vist com sorgien nous barris obrers amb unes condicions d'habitabilitat lamentables. Entre els anys 20 i 30 van començar a edificar-se barriades de blocs de pisos per a obrers arreu de les grans ciutats europees. Davant d'aquest model urbanístic que dificultava la relació entre els veïns i transformava el paisatge amb construccions de gran alçada, l'hospitalenc Ramon Puig i Gairalt va elaborar una contraproposta: potenciar l'habitatge de passadís. Es tractava d'oferir als obrers uns habitatges que no aïllessin unes famílies de les altres, i de mantenir l'estructura d'habitatges unifamiliars de planta baixa, però a un preu prou assequible.

La idea inicial d'oferir als obrers uns habitatges dignes i econòmics, però, fou traïda per l'especulació urbanística i molts cops els passadissos no foren altra cosa que habitatges diminuts i llòbrecs.

RAMON PUIG I GAIRALT

Ramon Puig i Gairalt (1886-1937) va ser un arquitecte fill de L'Hospitalet i molt vinculat a la dinàmica de la ciutat, atès que en va ser l'arquitecte municipal als anys vint. Va veure l'impacte desigual de la indústria i l'arribada massiva d'immigrants.

Va intentar donar resposta als múltiples problemes que generava el creixement de la ciutat amb un esperit racional i humanista. Es va preocupar per potenciar habitatges obrers de qualitat, tot i que les seves iniciatives van acabar degradades per l'activitat dels especuladors. Coherent amb la seva pràctica racionalista va articular un pla de creixement urbanístic que permetés un creixement harmònic de la ciutat, i que tampoc no va arribar a portar-se a la pràctica.

La seva potència creativa també es va manifestar en el disseny i realització d'obres singulars com ara el gratacel de Collblanc.

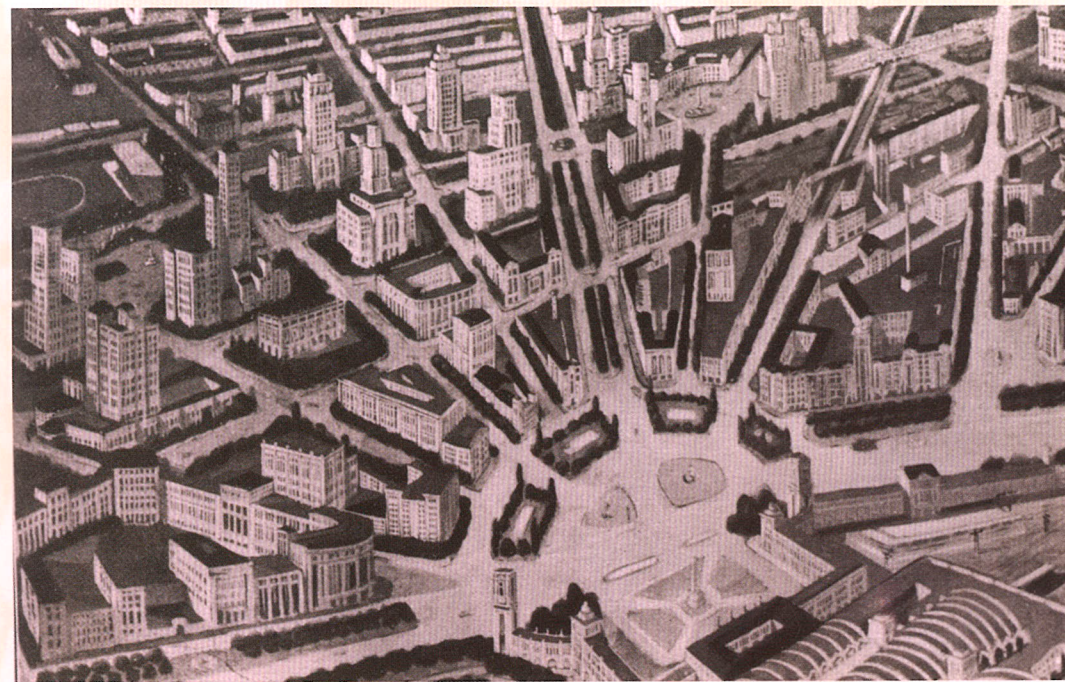

Ramon Puig i Gairalt,

arquitecte hospitalenc vinculat al corrent racionalista, intentà posar ordre al creixement de la ciutat dels anys 20.

Dibuix de R. Rosés.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 620.

Perspectiva del projecte d'eixample de L'Hospitalet dissenyat per Ramon Puig i Gairalt.

La idea de creixement urbà que tenia aquest arquitecte estava molt allunyada d'allò que després s'ha esdevingut.

Data: 1926.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 119.

El camió propietat de Joan Pujol Farnós

constitueix un dels exemples dels primers automòbils que van circular per L'Hospitalet.

Data: vers 1905.

Donació de J. Costa Pujol.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 520.

DESCÀRREGA ELÈCTRICA?

El vapor havia anat substituint, des de mitjan segle XIX, la força hidràulica dels salts d'aigua del Canal de la Infanta.

A començament del segle XX l'energia elèctrica mourà les indústries. L'electricitat va permetre la dispersió i la diversificació de la indústria i en aquest sentit va potenciar encara més la industrialització.

El 1910 l'Ajuntament de L'Hospitalet va instal·lar l'enllumenat elèctric (l'antic era de gas). Durant la dècada del 1910 es va produir un augment constant de la demanda elèctrica per part de les indústries que es van veure obligades a sol·licitar el subministrament de més energia a la Compañía Eléctrica de Cataluña.

Entre 1912 i 1920, l'arquitecte hospitalenc Ramon Puig i Gairalt, una de les personalitats més destacades de L'Hospitalet de l'època, va participar en la construcció o ampliació de catorze fàbriques.

El creixement de L'Hospitalet fabril va comportar el creixement de la immigració i del proletariat que adscrit majoritàriament a l'anarcosindicalisme va protagonitzar les més diverses accions reformistes i revolucionàries per millorar la seva qualitat de vida.

Inauguració de l'estació de metro de Santa Eulàlia.

Els nous transports públics, com el ferrocarril metropolità, foren possibles gràcies a l'electricitat.

Fins a començament dels 70 l'estació de Santa Eulàlia va ser l'única del metro que hi havia a L'Hospitalet.

Data: 1932.

Foto: A. Merletti.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 831.

LENTA REPRESA?

La Guerra Civil va provocar una aturada del desenvolupament econòmic. La postguerra va ser llarga i va estar marcada per l'aïllament polític i econòmic del règim. L'activitat industrial va continuar però a un ritme esmorteït, mancaven les primeres matèries i les restriccions de recursos energètics eren severes. Sovint les penúries del mercat es compensaven al mercat negre. Faltava de tot i la vida era dura; a més, un règim dictatorial oprimia culturalment la població i garantia la immobilitat del proletariat mitjançant l'acció policial i la pressió ideològica. Malgrat aquestes circumstàncies adverses la zona industrial de Barcelona va continuar captant immigració, a causa sobretot de les extremes condicions de misèria de força zones de l'Estat espanyol. La llarga postguerra va durar més de vint anys.

UNA NOVA ECONOMIA?

A partir del 1960 va començar la reactivació econòmica.

La guerra freda havia alineat políticament el règim franquista amb les potències occidentals. Alhora, Espanya esdevenia un lloc privilegiat d'inversió per a les empreses amb capital europeu i nord-americà atès que els sous eren baixos i no hi havia oposició sindical. Catalunya, que havia mantingut un teixit industrial prou potent, va ser un dels llocs on més es van promocionar les inversions. Tot plegat va començar una nova onada d'expansió industrial, es van construir centenars de noves fàbriques i L'Hospitalet va entrar definitivament en desenvolupament veient com s'aixecaven noves instal·lacions fabrils al seu territori.

Les motocicletes Vespa i el SEAT 600,

símbols de la nova societat de consum de principis dels anys 60.

Donació de J. Graells Soler.

AML'H-Arxiu d'imatges

La fàbrica d'aparells electrònics Vanguard,

un dels símbols de la industrialització dels anys 60-70.

Data: 1974.

AML'H-Arxiu d'imatges.

**Autoconstrucció
d'habitatges al barri de
Sanfeliu.**

Factors com l'escassa
disponibilitat d'habitatges
(amb el consegüent preu
elevat) i la falta de recursos,
van dur diversos hospitalencs
a emprendre la construcció
del propi habitatge.

Data: anys 50-60.

Fotò: Grup Fotoviva.

Donació: CEL'H.

AML'H-Arxiu d'imatges

**Una imatge anterior a la
urbanització:**

la Marina de L'Hospitalet
coberta de neu.

Data: 1962.

Donació de Joan i Josep
Estruch.

AML'H-Arxiu d'imatges,
H-1551.

CREIXEMENT SALVATGE?

Entremig dels barris antics (el Centre, Santa Eulàlia, Sant Josep i Collblanc-la Torrassa) noves barriades van ocupar el lloc dels conreus (Pubilla Casas, la Florida, Bellvitge, Can Serra i, més tard, el Gornal). D'aquest creixement urbanístic no en va sortir, però, una ciutat estructurada: barrancs, torrents, la via del ferrocarril, zones industrials, línies d'alta tensió i altres obstacles impediè la normal comunicació entre uns barris que sovint vivien d'esquena els uns dels altres.

L'hospitalenc barri de Bellvitge és un dels diversos exemples del creixement urbanístic de final dels 60 i començament dels 70. On mai no hi havia hagut altra cosa que aiguamolls, conreus i alguna masia van sorgir de la nit al dia immensos blocs d'habitatges. L'Hospitalet de final dels 60 era un bosc de grues. Des de la Florida i Pubilla Casas es veien créixer els blocs de Can Serra.

QUINES SÓN LES MANCANCES?

A Bellvitge es van fer pisos, però es va oblidar que aquells terrenys s'inundaven fàcilment; no es va pensar a asfaltar els carrers; no es va pensar a destinar espais per al comerç, escoles, metges, transports públics... Tot un seguit de mancances que van fer difícil la vida al barri durant els primers anys.

L'ambulatori de la Torrassa va ser l'únic de la ciutat durant anys, amb unes sales atapeïdes de malalts que esperaven el torn de visita. L'augment de natalitat va col·lapsar les escoles públiques. Ningú no havia previst construir ni escoles ni instituts. La lluita veïnal per la conversió en parc públic de la finca anomenada "La Marquesa" va ser un dels símbols d'aquells temps. A mitjan dels anys 70, la pressió dels veïns va aconseguir que el massificat districte de Collblanc-la Torrassa pogués gaudir d'una zona verda. Amb petites victòries el moviment veïnal feia valer els seus drets.

Grup de nens a Bellvitge.

Per a la generació reflectida en la fotografia Bellvitge ja no és el lloc on han anat a parar, sinó la seva llar.

Data: 1975.

Foto: Adela Sendra.

AML'H-Arxiu d'imatges

El Torrent Gornal entre la Torrassa i la Florida.

Un exemple de la poca cura que es tenia amb la imatge de la ciutat.

Data: 1975.

Foto: Adela Sendra.

AML'H-Arxiu d'imatges

El Canal de la Infanta,

font de riquesa agrícola
durant més d'un segle,
convertit en claveguera a
cel obert.

Data: anys 60.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Dones fent les labors,

al solar de la carpa de
Can Serra.

Data: 1974.

Foto: Adela Sendra

AML'H-Arxiu d'imatges.

UN HORITZÓ D'IL·LUSIONS?

Fins als anys 60 Espanya era una terra de camperols, però en pocs anys les coses van canviar. Els baixos salaris agraris, la mecanització del camp i l'embranchida de les zones industrials va empènyer molta gent a fer les maletes i buscar feina a les fàbriques i altres activitats creades al voltant d'aquelles. Un dels destins preferent era Catalunya i, dins d'aquesta, L'Hospitalet.

Entre 1960 i 1970 va arribar a L'Hospitalet gent d'arreu de l'Estat: de l'interior de Catalunya, del País Valencià, d'Aragó, d'Extremadura, de Galícia i, especialment, d'Andalusia. Aquests nouvinguts tenien en comú el fet d'haver viscut al i del camp; i havien marxat perquè sobreviure i mantenir una família al camp era cada cop més difícil. La il·lusió per millorar els empenyia a una autèntica aventura.

Tots van trobar un lloc on arrelar: L'Hospitalet sumava esperances i n'obtenia progrés.

L'HABITATGE DELS ANYS 60-70

L'habitatge dels anys 60 i 70 és la casa de pisos. Es construïa de pressa, però el ritme d'arribada de nouvinguts era superior al de construcció. El sòl i l'habitatge són objecte d'especulació: els carrers estrets per tenir més espai per construir, fer pagar "traspàs" pels pisos de lloguer i tenir famílies "rellogades" en són alguns exemples.

Aquests pisos acostumen a ser petits (60 m² i alguns menys), però això no sembla que sigui problema per encabir-hi famílies nombroses, i de vegades més d'una família. A poc a poc van anar desapareixent els nuclis de barraques, tot i que les condicions d'alguns dels nous habitatges podien fer pensar en un "barraquisme vertical". Les deficiències de moltes construccions d'aquells anys van sortir a la llum amb el problema de l'aluminosi.

Amb tot, a mesura que la nova població de L'Hospitalet estabilitzava la seva situació, començaven a arribar els símbols de la nova societat de consum: les neveres, les rentadores, els transistors, la televisió i el SEAT 600.

Guanyant drets

Des de final dels 60 el règim franquista va donar signes de debilitat. Tot i la persistència d'un dels homes durs del règim en l'Alcaldia de L'Hospitalet, a començament dels 70 es va intensificar el moviment ciutadà de protesta.

La mort de Franco (novembre de 1975) no va suposar la fi automàtica de la dictadura. La lentitud amb què s'esdevenien les reformes democràtiques xocava amb les necessitats imperioses de la ciutadania, castigada per l'atur (crisi econòmica de 1973) i per les conseqüències nefastes de l'especulació urbanística.

Els moviments clandestins sindical i polític i l'associacionisme veïnal van tenir un paper molt important en aquest moviment reivindicatiu. Calia aturar l'especulació i pal·liar el greu dèficit d'equipaments. Els veïns van tenir capacitat per aturar la construcció de més blocs o per fer cobrir les rieres a Bellvitge, a Collblanc-la Torrassa i al Centre. Era una lluita pels drets bàsics veïnals que se sumava a la lluita per recuperar els drets bàsics, els drets democràtics.

La **reivindicació** d'un major i més fàcil accés a la cultura era un dels punts fonamentals de la lluita ciutadana.

Data: 1975.

Foto: Adela Sendra.

AML'H-Arxiu d'imatges.

A mitjan dels anys 70 les reivindicacions laborals eren paral·leles a les **reivindicacions democràtiques**.

Data: 1976.

AML'H-Arxiu d'imatges.

La manifestació de l'11 de Setembre de 1976 fou la primera celebració pública de la Diada Nacional des de la fi de la guerra.

Els manifestants de L'Hospitalet van acudir a la concentració convocada a Sant Boi de Llobregat.

Data: 1976.

CEL'H.

PODEM DECIDIR?

Entre la mort del dictador i el restabliment de la democràcia es va produir un punt mort després del qual ningú no sabia amb certesa què passaria.

Hi havia un moviment sindical clandestí, dins el qual destacava Comissions Obreres, capaç de mobilitzar una classe treballadora cada vegada més conscient de la necessitat de defensar els seus drets.

Hi havia un moviment veïnal decidit a reivindicar que els habitants de L'Hospitalet es mereixien una ciutat millor.

Hi havia un moviment cívic que intentava omplir l'espai erm de les activitats culturals a la ciutat.

Hi havia un moviment polític clandestí i democràtic, present en tots aquests àmbits reivindicatius i que lluitava per la recuperació de les llibertats.

La suma de milers de voluntats va fer possible l'autèntic canvi.

Vista del plafó de l'àmbit Guanyant drets al Museu d'Història de L'Hospitalet

Suma de futur

Una ciutat

Entre 1960 i 1970 la població de L'Hospitalet es va multiplicar per 2 i encara va continuar creixent. L'atenció que els poders locals prestaven a la ciutat era insuficient i n'eren una mostra els barris mal urbanitzats i amb greus dèficits d'equipaments.

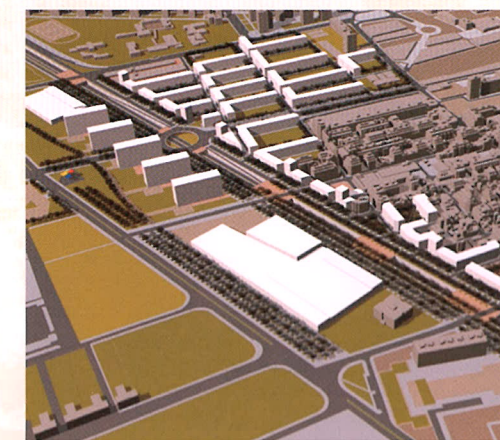
El 1977 es van convocar les primeres eleccions democràtiques i el 1979 es va votar el primer ajuntament democràtic. Hospitalencs i hospitalenques que havien participat en els moviments cívics van entrar a la casa de la vila. Les transformacions de la ciutat en aquest nou període democràtic van ser constants, tots els esforços es van abocar a millorar la qualitat de vida de la població.

A partir de 1986, i per primera vegada des de començament del segle XIX, la població de la ciutat va disminuir, tanmateix l'arribada de gent no s'aturà. Des de principi dels 90 es produeix una nova onada migratòria que porta a la ciutat persones d'indrets més allunyats i portadores de cultures molt diferents.

L'Hospitalet del segle XXI estarà marcat per la diversitat cultural, però també ho haurà d'estar per la participació de tothom en la construcció d'un futur comú. En el futur, com ho fou en el passat, L'Hospitalet serà una ciutat de sumes que creix amb la força de la diversitat.

La Remunta,
una actuació de regeneració de l'extrem del teixit urbà de L'Hospitalet.
Data: 2000.
ADU.

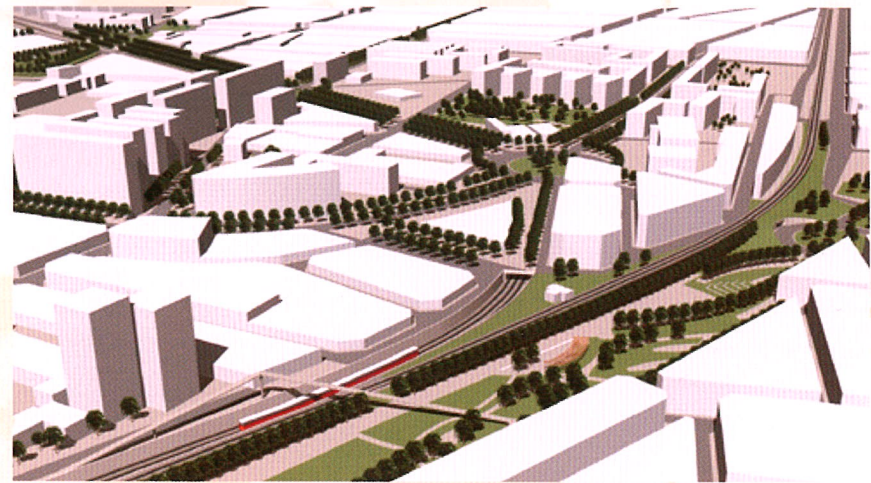
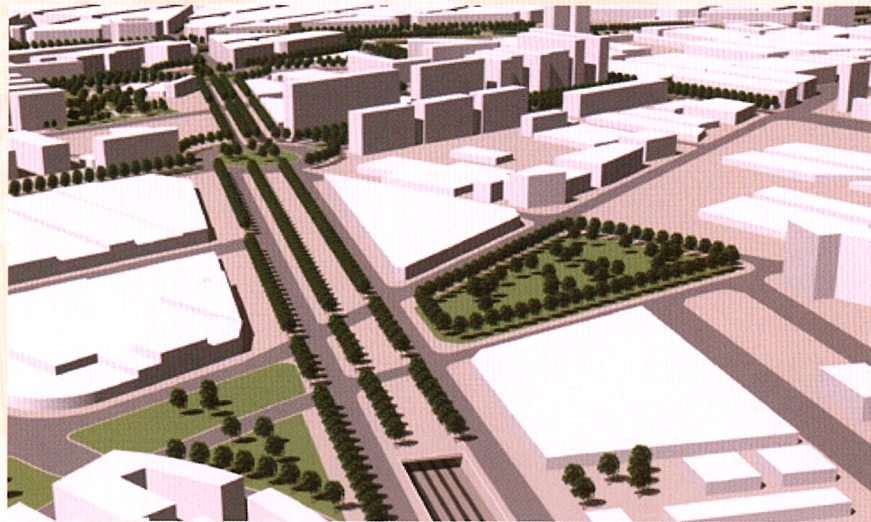

La Granvia,
es convertirà en un passeig urbà amb noves construccions.
Data: 2000.
ADU.

El soterrament de les vies del tren,

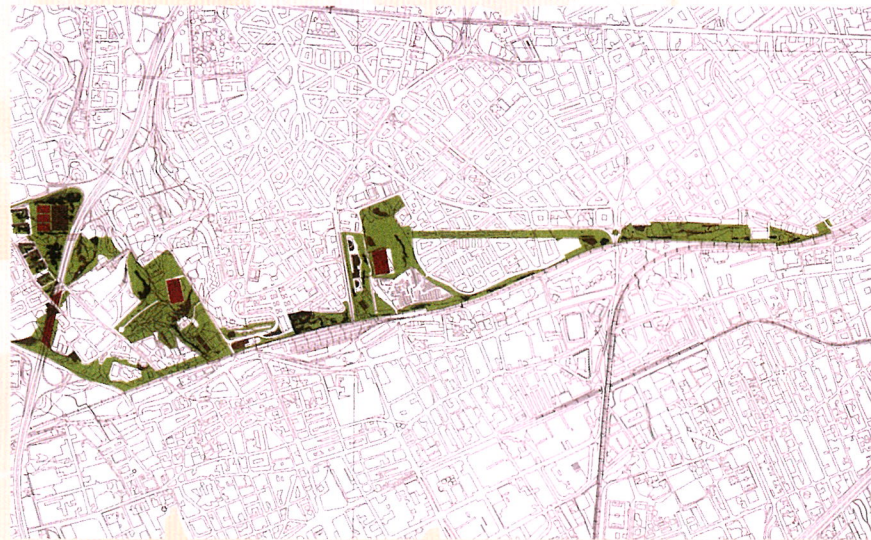
donarà una nova connectivitat a la ciutat.

Data: 2000.
ADU.

La cornisa verda,

donarà qualitat de vida als ciutadans i ciutadanes de L'Hospitalet.

Data: 2000.
ADU.

SUPRESSIÓ DE LES VIES DEL TREN

L'Hospitalet s'enfronta a una de les majors transformacions de la seva història. La supressió de les vies fèrries que divideixen el municipi donaran pas a una nova ciutat.

L'Hospitalet es troba al punt central de l'anomenat "vuit ferroviari català", allà on conflueixen les línies de Vilafranca i Vilanova cap a l'estació central de Barcelona Sants. Per elles passa un intens trànsit de mercaderies, de passatgers de llarg recorregut i de rodalies. Aquestes vies trenquen la ciutat en forma de doble T, però amb l'arribada del Tren d'Alta Velocitat a Barcelona es fa possible l'oportunitat de soterrar gran part del recorregut.

Aquesta oportunitat convertirà l'espai de la ciutat en un territori equilibrat i més accessible per a tots els ciutadans i ciutadanes de L'Hospitalet.

XARXA VIÀRIA COHERENT I CENTRALITAT URBANA

A partir de l'operació de soterrament de vies que permetrà connectar correctament els barris de la ciutat, es configura un altre model urbà amb una centralitat clara, la qual presentarà molts valors positius, el més immediat dels quals serà la de suturació de les barreres entre els barris de la ciutat. Això crearà un anell viari que conformarà un espai central d'unes 100 hectàrees on es concentraran els serveis i es donaran la màxima connectivitat i on s'ubiquen, ja a hores d'ara, els equipaments públics més potents, com pugui ser el Centre Cultural Tecla Sala.

Altres actuacions urbanes com la conversió de la Granvia en un "boulevard", la recuperació d'antigues fàbriques per a usos residencials i socials i la decidida aposta per una nova ciutat permeten fer pensar en un futur de qualitat per a tots els habitants de la matèixa.

Interactius

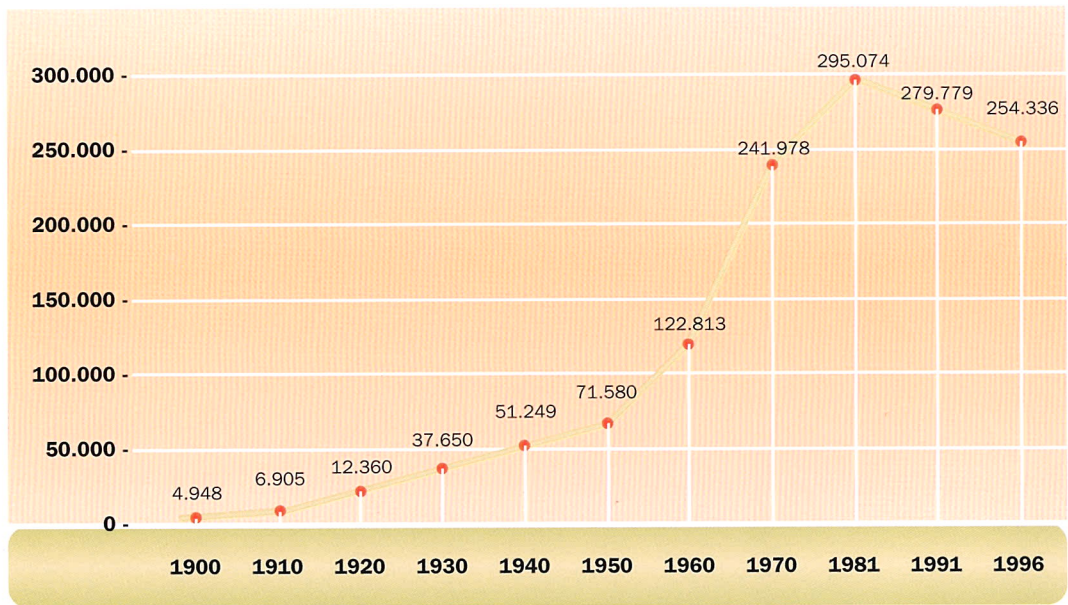
QUAN CREIX LA POBLACIÓ?

Hi ha dos moments al llarg del segle XX en què s'accentua la tendència a créixer de la població de L'Hospitalet. El primer es pot situar entre els anys 1920 i 1930. El segon, ubicat entre 1960 i 1970, es configura com el període de més fort increment, al llarg del qual s'assolí un augment del 97%. Entre 1940 i 1967 la ciutat de L'Hospitalet experimentà un creixement de la seva població del 302,9%, molt superior al 61% experimentat per Barcelona en el mateix període.

A començament dels 80 la població de L'Hospitalet s'acostà (sense arribar-hi mai) als 300.000 habitants, la xifra somiada per cert alcalde

franquista i que l'hauria permès de ser automàticament "procurador en Cortes".

Des de mitjan anys 80 els canvis en les pautes de comportament demogràfic (amb una marcada reducció de la taxa de natalitat, juntament amb el cessament d'aquell intens corrent migratori) han donat lloc a una lleu, però significativa, disminució de la població. Així mateix, un preu de l'habitatge més elevat que en municipis veïns sembla jugar també un paper destacat en aquest canvi de tendència, més que no pas el retorn al poble d'immigrants dels anys 60 un cop jubilats.

QUI ÉS FA MÉS GRAN?

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ A DIFERENTS CIUTATS DE L'ÀREA DE BARCELONA.

ANYS	L'Hospitalet	Barcelona	Santa Coloma de Gramenet	Badalona	Cornellà
1900	4.948	533.000	1.510	19.240	2.197
1930	37.650	1.005.565	12.930	44.291	7.031
1975	282.141	1.751.136	138.100	203.719	91.739
1986	279.779	1.702.000	135.255	225.016	86.928
1991	272.578	1.643.542	133.138	218.725	84.927

COM CREIXEN ELS BARRIS?

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ DELS BARRIS.

BARRIS	Any 1887	Any 1930	Any 1960	Any 1970
Centre	3.104	8.634	19.285 (amb altres barris agregats)	18.915
Santa Eulàlia	756	6.124	23.447	19.383
Collblanc · La Torrassa	146	21.185	46.892	66.712
Població dispersa	888	1.787		
Sant Josep				13.682
Sanfeliu				2.815
La Florida			27.630	63.364
Pubilla Cases			8.119	42.394
Can Serra				2.756
Bellvitge				16.722
Gran Via · Can Pi				6.867

El quadre precedent ens mostra l'evolució de la població de L'Hospitalet per barris entre 1887 i 1970. A banda de l'evident expansió de la població, cal parlar esment en la desaparició, a partir de la dècada de 1960, d'un fenomen tradicional en el poblament de L'Hospitalet: ens referim a la població dispersa, que l'any 1930 havia assolit la xifra de 1.700 persones.

En algunes ocasions no es va tractar d'una veritable desaparició dels nuclis de poblament dispers (és a dir, les masies), sinó que aquests van quedar engolits per l'expansió dels nous barris. Entre aquests nous barris, cal destacar els casos de Pubilla Casas, la Florida i Bellvitge, on es va passar del poblament dispers a la gran concentració urbana en un breu lapse de temps.

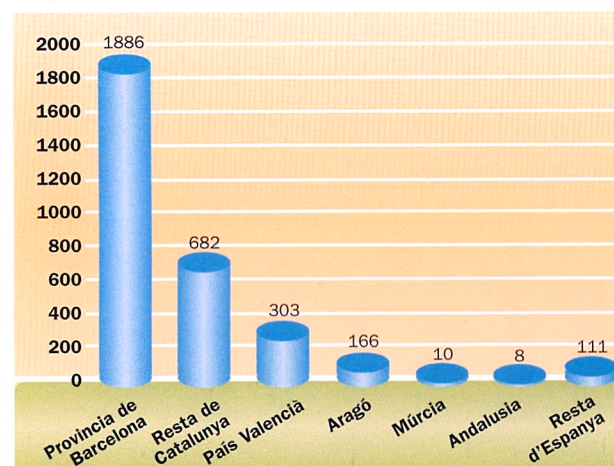
QUIN ÉS L'ORIGEN DE LA IMMIGRACIÓ?

L'evolució de la procedència de la immigració a L'Hospitalet des de mitjan segle XIX fins a mitjan segle XX va lligada a dos fenòmens: el creixement econòmic i la millora dels transports.

A començament del segle XIX l'agricultura i des de la meitat del mateix segle la indústria van atreure gent de manera gairebé ininterrompuda. De fet, L'Hospitalet ha estat secularment un territori receptor de població.

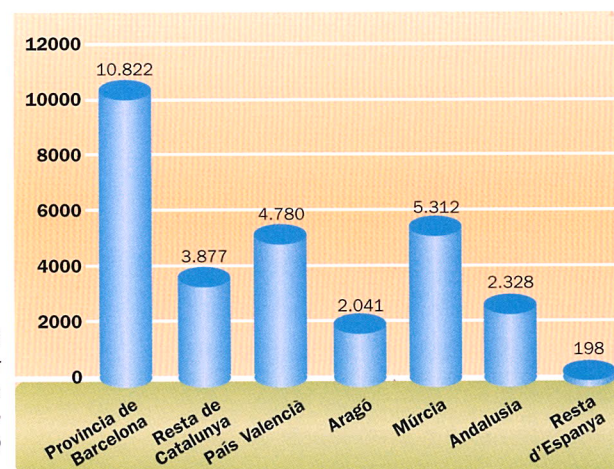
Gràfic III:

Procedència de la població immigrada el 1910

Gràfic IV:

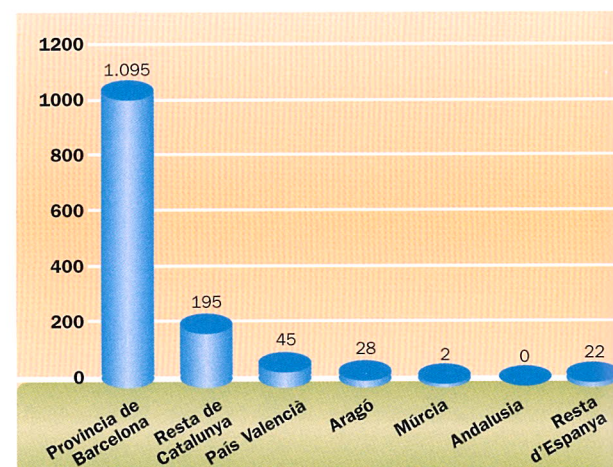
Procedència de la població immigrada el 1930

Elaboració pròpia a partir de les dades publicades a RECAÑO (1995).

Gràfic II:

Procedència de la població immigrada el 1885

Fins a la millora generalitzada dels transports la immigració procedia fonamentalment de les comarques veïnes i es podia seguir la seva pista a través de les carreteres principals (les úniques veritablement transitables). Hi havia un constant tràfic de població entre les localitats del Baix Llobregat i les del pla de Barcelona.

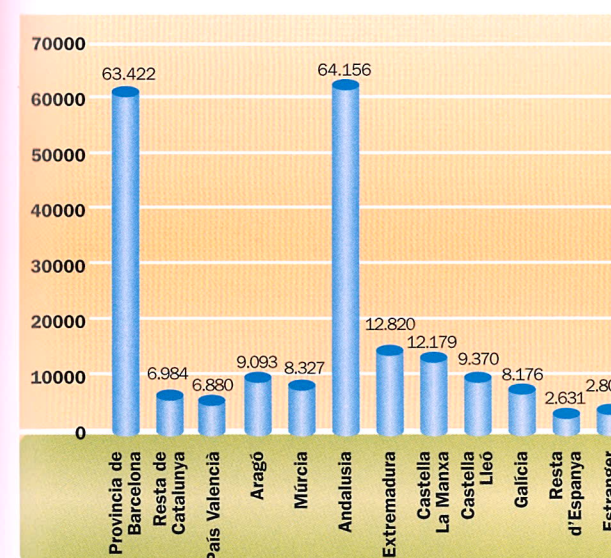
La situació descrita no es trencà de manera clara fins a la dècada de 1920, quan es van començar a definir les pautes del que seria la immigració durant la resta del segle: la diversificació de les procedències, la pèrdua de pes relatiu de la gent procedent d'altres llocs de Catalunya i el predomini dels territoris peninsulars meridionals com a focus emissors.

D'altra banda, a la vista de les dades ens cal també relativitzar la imatge tòpica de L'Hospitalet dels anys 20 i 30. No hi ha dubte que en aquell temps hi havia qui es referia a la Torrassa com la "Murcia chica", la qual cosa responia a una presència notable de naturals d'aquella terra, però aquesta presència no era pas majoritària en termes relatius. El 1930 la majoria dels hospitaletencs no nascuts a la ciutat procedien d'altres llocs de Catalunya i la proporció de valencians era gairebé tan elevada com la de murcians.

En darrer terme, cal buscar en les característiques pròpies de l'expansió demogràfica fonamentada en la industrialització les raons del fort creixement experimentat a partir de final segle XIX (i sobretot en la segona meitat del segle XX), enfront de les més modestes xifres dels períodes precedents, en què la immigració havia estat atreta per l'oferta de llocs de treball en l'agricultura (per exemple, el flux d'occitans que es produí al segle XVII).

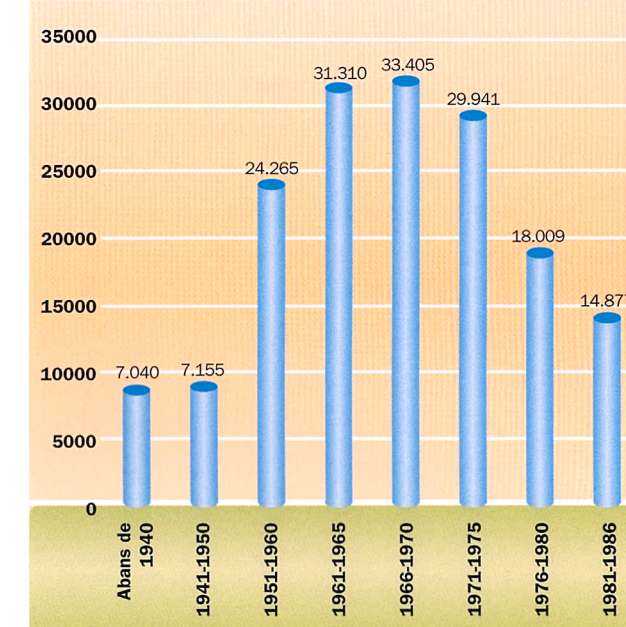
Gràfic V:

Procedència de la població immigrada el 1970

Gràfic VI:

Període d'arribada a L'Hospitalet segons el padró de 1986

Elaboració pròpia a partir de les dades publicades a CAMÓS, SANTACANA (1997).

QUAN ARRIBEN MÉS IMMIGRANTS?

Les dades representades en el gràfic precedent són prou clares. És entre els períodes 1951-1960 i 1971-1975 que va tenir lloc l'arribada massiva de gent a L'Hospitalet, i el quinquenni 1966-1970 fou el moment en què el flux d'arribada d'immigrants va ser més important.

Elaboració pròpia a partir del padró de 1970.

Advertiment: Cal tenir en compte que l'absència, en aquells moments, de servei mèdic de maternitat a la ciutat feia que molts dels que apareixen com a nascuts a Barcelona en realitat fossin fills d'hospitaletencs.

EN QUÈ TREBALLEN LES PERSONES?

Fins al començament del segle XX l'agricultura va ser la principal activitat econòmica de L'Hospitalet, tant pel que fa al percentatge de mà d'obra ocupada, com pel volum generat de riquesa. Podríem situar vers el 1910 els primers indicis clars de canvi: tot i que en aquell any (amb un 65,9%) la població activa corresponent al sector primari era encara majoritària, la recaptació per contribució industrial (49.703 pessetes)

s'havia gairebé igualat amb l'agrícola (50.442 pessetes). Entre la I Guerra Mundial i el 1930, tot i no poder parlar, ni molt menys, de cap crisi de l'agricultura a L'Hospitalet, el creixement de la indústria i els serveis transformaren totalment el panorama. Des de les darreries dels 70 fins a mitjan dècada dels 90 l'atur ha estat un autèntic flagell per a una part important de la ciutadania de L'Hospitalet.

EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ ACTIVA A L'HOSPITALET PER SECTORS

ANYS	% Sector primari	% Sector secundari	% Sector terciari	% Atur *	Total actius
1875	62,2	28,1	9,7	?	?
1900	67,5	17,8	15,7	?	?
1930	10,7	49,3	40	3,38 **	16.942
1970	0,7	67,75	31,55	0,78	98.653
1981 ***	0,5	53,4	41,1	20,8	100.811
1996	0,2	31,3	68,5	24,1	115.603

Elaboració pròpia a partir de: CAMÓS, SAVTACANA (1997); CAMÓS (1986); Padró de 1970; CO RTÉS, SUARI (1988); Anuari estadístic de la ciutat 1998.

*Calculat sobre la població activa.

** Dades de 1931.

*** 5,0 % de persones que no especifiquen en quin sector treballen.

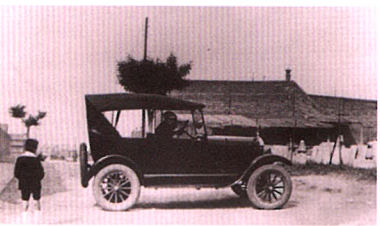
COM CANVIEN ELS LLOCS?

1.Vista del sector Sanfeliu
Data: cap al 1960
AML'H-Arxiu d'imatges

2.Rambla Just Oliveras
Data: 1927
AML'H-Arxiu d'imatges.
Clixé: 177

3.Plaça de l'Ajuntament
Data: 1897-1936
AML'H-Arxiu d'imatges.
Clixé: 184

4.Plaça Espanyola
Donació: Salvador Noya
Data: Cap al 1910
AML'H-Arxiu d'imatges.
Clixé: 215

5.Benedicció dels gegants
Data: 1928
Donació: Família de Tomàs Giménez
AML'H-Arxiu d'imatges.
Clixé: 258

6.Trobada de Minyons Escoltes
Data: 1923-1930
Donació: Família de Tomàs Giménez
AML'H-Arxiu d'imatges.
Clixé: 261

COM CANVIEN ELS LLOCS?

7. La Remunta

Data: Inici del S.XX

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 390

8. Payessos i payessas embarcant cap a l'estranger

Data: 1932

Donació: Josep Marcé

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 465

9. Emma Goldman visita l'Agrícola Col·lectiva durant la Guerra Civil

Data: 1937

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 474

10. Ermita de Bellvitge

Data: Abans de 1965

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 589

11. Ermita de Santa Eulàlia de Provençana

Data: 1910

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 601

12. Ramon Puig i Gairalt presenta al president de la Generalitat, Francesc Macià, els projectes escolars de L'Hospitalet

Data: 1931-1932

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 627

A QUÈ ES DEDIQUEN?

13. Escorxador de L'Hospitalet

Data: 1921

Donació: Ll. Salvador Aliart

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 672

14. Carrer de Rossend Arús

Data: Inici del S.XX

Donació: Ramon Turné

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 673

15. Dia del llibre

Data: Abril de 1932

Donació: Rafael Solanic

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 674

16. Carrer del Xipreret

Data: 1931

Donació: Conxita

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 677

17. Carrer d'Occident cantonada passatge Costa.

Data: Inici del S.XX

Lloc on ara hi ha el mercat de Collblanc

Donació: Jaume Sans

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 703

18. Estació del Carrilet

Data: 1925

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 709

19. Unió Ciclista Hospitalet

Data: Cap el 1934

Donació: Ll. Salvador Aliart

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 718

20. Grup de teatre infantil del Casino del Centre

Data: cap al 1930

Autor: Ramon Oliveras Mans

Donació: vídua de Ramon Oliveras

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 736

21. La reina Victòria Eugènia i les infantes sortint de l'Ajuntament de L'Hospitalet

Donació: Família de Tomàs Giménez

AML'H-Arxiu d'imatges.

Clixé: 227

Fotografies

RELACIO DE FOTOGRAFIES

Mapa de l'it del riu Llobregat l'any 1732.

Mapa relatiu als diferents cursos que ha seguit el riu Llobregat.

Donació de F. Marcé.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 56.

Grup de pagesos hospitalencs venent melons al mercat del Born de Barcelona.

Data: anys 40-50.

Donació de R. Turné Pigullem.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 466.

Vista panoràmica de la vila vella (el Centre), amb un aspecte encara notòriament rural.

Any: 1925.

Foto: Monrós.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 219.

Artesans espadenyers del taller de Pere Minoves.

Aquesta activitat artesanal va tenir una presència destacada a L'Hospitalet, que es remunta al segle XVIII, moment en què es va produir una expansió del conreu de l'espart a la Marina amb l'objectiu de subministrar la matèria primera per a la fabricació de cordatges per als vaixells de l'armada reial.

Data: començament del segle XX.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 547.

Bòbila de Collblanc.

La fabricació de materials per a la construcció, aprofitant la matèria primera que s'obtenia a diversos punts del terme, fou durant molt de temps una de les principals activitats industrials a L'Hospitalet.

Data: primer terç del segle XX.

L'Avenç Núm.90, febrer 1986 "plecs" Pàg. 8.

Vista de general del sector de Sant Josep on hi ha la fàbrica de can Vilumara i la Farga abans de la urbanització dels anys 60-70.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 539.

Ballada de sardanes en la carretera de Collblanc.

Al començament el barri de Collblanc fou bàsicament un agrupament de cases al llarg de la carretera que comunicava amb Barcelona. La dinàmica inicial del barri era totalment aliena a la vila vella i estava estretament lligada a Sants.

Data: vers 1910.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 704.

Vista del camp de la màquina a la Marina de L'Hospitalet.

Data: anys 50-60.

Donació d'Andreu Vinyals.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 502.

Fàbrica de serrar marbre de Tomás Giménez.

Aquesta fàbrica es trobava en l'actual avinguda Isabel la Catòlica, cantonada Josep Tarradellas. El seu propietari assoliria un paper destacat en la política local en la dècada de 1920.

Data: 1907.

CEL'H.

Taller artesà d'un baster.

Aquesta activitat estava relacionat amb un mitjà de tracció avui totalment arrelonat: les mules i cavalls.

Data: primer quart del segle XX.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 538.

La fàbrica Tecla Sala ocupada a començament del segle XX els edificis d'empreses precedents, la més antiga de les quals era el molí paperer que hi bastiren fabricants procedents de l'Anoia (el molí d'Antoni Ferrer) a mitjan segle XIX; aquell molí, l'edifici del qual encara avui subsisteix entre les instal·lacions del nou centre cultural, aprofità la força d'un salt d'aigua fet en el Canal de la Infanta, que transcorre paral·lel a la propera via del ferrocarril.

Data: Anys 70.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Entrada d'un habitatge de passadís del barri de Collblanc-la Torrassa guarnida de festa major.

Data: 1955.

Foto: E. Hernández. Donació de P. Tamayo.

AML'H-Arxiu d'imatges, Collblanc-Torrassa. Taller d'Història, núm. reg. 109.

Visita de S.M. la Reina Victoria Eugenia i les Infantes a l'edifici de Correus

Data: octubre de 1927

Foto: Família Giménez

AML'H-Arxiu d'imatges

El gratacels de Collblanc, obra singular de Ramon Puig i Gairalt (1930).

Data: anys 90.

Foto: M. de Planell. CEL'H.

L'estació transformadora de la ronda de la Torrassa, un altre dels símbols de les noves energies, encara està en servei avui dia.

Data: 1915.

Arxiu F. X. Hernández.

Abans que la tecnologia permetés una òptima conservació dels aliments, els venedors de llet anaven acompanyats de les seves cabres i oferien el seu producte acabat de muntar.

Data: primer terç del segle XX.
AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 686

La Granvia, al seu pas per L'Hospitalet, en obres.

Temps enrera la Granvia no era encara el riu constant de vehicles que és avui.

Data: vers 1930.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 506.

El President de la Generalitat Francesc Macià inaugurant la Biblioteca Municipal. Tot i el predomini de la CNT, la ciutadania de L'Hospitalet sempre atorgà la victòria a ERC en les eleccions de l'època de la República.

Data: 18 de desembre de 1932.
AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 744.

L'Hospitalet fou ocupat per la Guàrdia Civil a conseqüència de la revolta anarquista de desembre de 1933.

Foto: Pérez de Rozas. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona.

Donació: CEL'H

AML'H-Arxiu d'imatges

Imatge del grup d'hospitalencs, militants d'ERC, empresonats al vaixell Uruguay per haver participat en l'intent revolucionari d'octubre de 1934. L'alcalde Ramon Frontera (amb vestit i ulleres) és el primer de la tercera fila per la dreta.

Data: 1934.

Donació: CEL'H.

AML'H-Arxiu d'imatges

Visita d'Emma Goldman i diversos intel·lectuals llibertaris a L'Agrícola Col·lectiva. L'empresa L'Agrícola Col·lectiva gestionava l'explotació agrícola a L'Hospitalet durant la col·lectivització.

Data: 1936-1938.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 473.

Oficines de L'Agrícola Col·lectiva.

El calendari de la CNT penjat en la paret del fons és un senyal del predomini d'aquesta organització entre el proletariat hospitalenc dels anys 30.

Data: 1936-38.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 477.

L'ermita de Santa Eulàlia de Provençana i els edificis annexos després de l'incendi de juliol de 1936. Una de les respostes populars a la sublevació militar del 36 fou l'atac als símbols tradicionals de la dreta.

Data: 1936.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 602.

La victòria militar feixista suposà el començament d'una llarga etapa presidida per la repressió de tot allò relacionable amb una tradició popular i democràtica que es remuntava a mitjan segle XIX.

Data: 1939.

AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 337.

Habitatges en coves ocupats per immigrants al barri de Sanfeliu.

El 1950 unes 590 persones habitaven aquestes coves, que havien estat refugis antiaeris durant la guerra.

Data: anys 40-50.

AML'H-Arxiu d'imatges, Sanfeliu General, 1/4.

Vista de les barraques que hi havia a Matacavalls (Sant Josep).

El barraquisme fou present a quasi tots els barris.

Data: 1956. Foto: J. Bonastre. CEL'H.

Els blocs del Caudillo, construïts entre 1940 i 1942 i situats a Collblanc (Plaça Guernica), són l'únic exemple de promoció oficial d'habitatges a la ciutat durant els anys del primer franquisme. El barraquisme fou una de les conseqüències del poc interès de les autoritats franquistes per les qüestions de l'urbanisme i l'habitatge.

Data: vers 1942.

Foto: J. Verdaguer.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Torres d'alta tensió davant la parròquia de la Florida.

Les torres d'alta tensió foren una part molesta i perillosa del nostre paisatge quotidià fins fa pocs anys.
CEL'H.

José Matías de España Muntadas, alcalde de L'Hospitalet entre 1962 i 1973, representant del franquisme local. Sota el seu mandat es van fer les principals operacions especulatives a la ciutat.
Data: 1971.
AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 8.

Vista, des de l'avinguda Masnou, dels descampats que hi havia a les Planes i que avui dia estan ocupats per l'edifici dels bombers i el poliesportiu.
Data: principis dels 70.
Foto: J. Ciuret.
AML'H-Arxiu d'imatges.

No fa gaires anys encara hi havia algun que altre focus de barraquisme a la ciutat.
Data: 1975.
Foto: Adela Sendra.
AML'H-Arxiu d'imatges

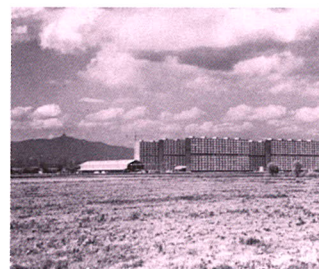
Durant els darrers anys del franquisme el rumb de la ciutat va ser imprecís.
Data: 1975.
Foto: Adela Sendra.
AML'H-Arxiu d'imatges

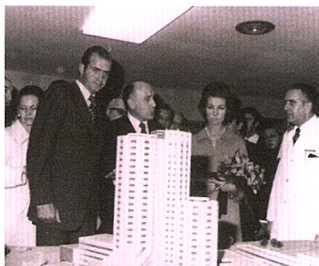
No eren núvols, sinó cables allò que enfosquia el cel en alguns barris.
Data: 1975.
Foto: Adela Sendra.

Els blocs de la Florida, inicialment dedicats al dirigent feixista Onésimo Redondo i promoguts per l'administració franquista durant els anys 50, formaren part d'un programa per a l'erradicació del barraquisme que resultà del tot insuficient.
Data: vers 1957.
AML'H-Arxiu d'imatges.

Vista dels blocs del barri de Bellvitge en construcció.
La urbanització d'aquest barri suposà l'eliminació d'una de les zones agrícoles més importants del municipi.
Data: 1965-70.
Donació: CEL'H.

Els llavors Prínceps d'Espanya visitaren L'Hospitalet el 1972 amb motiu de la inauguració de l'hospital de Bellvitge que duu el seu nom. El creixement demogràfic de L'Hospitalet i de tota l'àrea industrial al voltant de Barcelona va fer necessària la dotació de més serveis sanitaris.
AML'H-Arxiu d'imatges.

L'alcalde-gestor militar J. Wenceslao Marín, primer alcalde franquista. No hi hauria cap més alcalde elegit democràticament fins el 1979.
Data: 1939.
AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 16.

Francesc ("Quico") Sabaté, militant anarquista i símbol de la lluita antifeixista, va néixer a L'Hospitalet. Amb els seus germans i altres col·laboradors mantingué viva la flama de la resistència activa enfront del feixisme durant vint anys.
Data: mitjan anys 50.
AML'H-Arxiu d'imatges, clixé 89.

La façana de la seu local del sindicat vertical decorada amb símbols del règim.
Durant els anys 60 i 70 el sindicalisme democràtic clandestí aconseguí infiltrar-se dins la Central Nacional Sindicalista.
Data: anys 60.
AML'H-Arxiu d'imatges, L'H 1/16.

Ballada de sardanes davant la parròquia de la Florida.
La ciutadania de L'Hospitalet també recolzà la recuperació de la cultura catalana.
Data: 1975.
Foto: Adela Sendra.
AML'H-Arxiu d'imatges,

La lluita contra la continuïtat de l'especulació urbanística fou molt important a Bellvitge.
Data: 1975
Foto: Adela Sendra.
AML'H-Arxiu d'imatges,

L'especulació urbanística donà lloc a imatges com aquesta.
Un element important del patrimoni de la ciutat (l'ermita de Bellvitge) envoltat pels blocs del nou barri.
CEL'H.

El solar de davant de l'antic SEPU (la Florida) convertit en emplaçament d'activitats reivindicatives i festives.
Data: 1977-80.
AML'H-Arxiu d'imatges.

L'empresa Vanguard en crisi.

Data: vers 1976.

AML'H-Arxiu d'imatges.

La recuperació de la democràcia municipal afavorí un esclat d'activitats culturals i festives.

Data: anys 80.

Foto: Adela cendra

AML'H-Arxiu d'imatges.

Imatge del primer ple de l'ajuntament democràtic.

Data: abril 1979.

AML'H-Arxiu d'imatges.

La ciutat també es sumà a la reivindicació dels drets nacionals catalans.

Data: 1976

CEL'H

A principis dels 90

les naus de la fàbrica Tecla Sala foren convertides en centre cultural. La crisi econòmica i el trasllat d'indústries han llegat a la ciutat nous espais per a ús social.

Data: febrer 1990.

CEL'H.

El Teatre Joventut. L'antic cinema Joventut (Collblanc), abandonat durant anys, ha estat reconvertit en un nou equipament cultural per a la ciutat.

Data: vers 1995.

Foto: O. Garcés.

AML'H-Arxiu d'imatges,

Cinema S-38.

Acte cel-lebrat en l'Aula de Cultura de Sant Josep.

Durant els primers temps de la democràcia les aules de cultura van canalitzar l'accés a determinats parcel·les culturals vedades per als ciutadans durant dècades.

Data: anys 90.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Actuació del grup Zhendra de L'Hospitalet a l'Estiu a Ciutat de 1987.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Commemoració del Dia d'Andalusia.

La comunitat hospitalenca d'origen andalús és una de les més actives de la ciutat.

Data: 1991.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Desmuntatge de les torres d'alta tensió que durant dècades havien entorpit i amenaçat la vida ciutadana en alguns barris de la ciutat.

Data: 1991.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Celebració del Carnaval.

El carnaval ha estat una de les tradicions culturals recuperades amb la democràcia.

Data: 1992.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Vista del Parc de les Planes.

Aquest parc ocupa uns terrenys abans destinats a indústries, entre les quals l'empresa Cardoner, encara recordada per la contaminació que generava.

Data: 1993.

AML'H-Arxiu d'imatges.

L'Orquestra de Cambra de L'Hospitalet en la sala d'actes de l'Aula de Cultura de la Florida. Un exemple de l'activitat cultural irradiada des de les aules de cultura a mitjan anys 80.

Data: 1985.

Arxiu M. Poblet.

La confraria dels "15 + 1" va néixer a començament dels anys 80 recollint el testimoni de les processons organitzades a la Torrassa en la postguerra i s'ha convertit en la manifestació cultural andalusina a L'Hospitalet que més participació ha assolit, amb la consegüent repercussió mediàtica.

Data: anys 90.

Foto: Colita.

AML'H-Arxiu d'imatges.

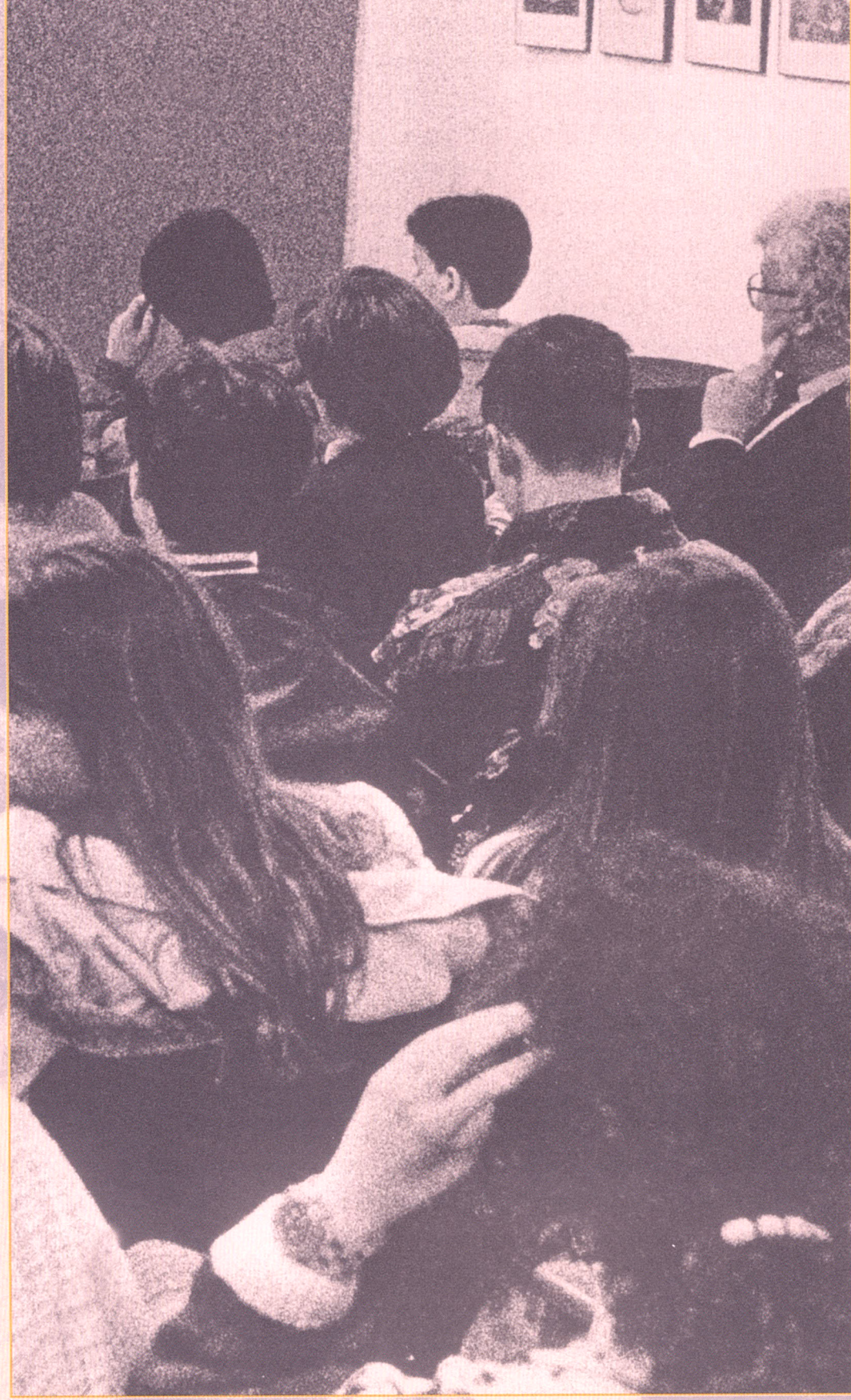
Les Festes de Primavera

han esdevingut els darrers anys la gran manifestació festiva que aplega el conjunt dels barris de la ciutat.

Data: 1993.

Foto: Colita.

AML'H-Arxiu d'imatges.

Cronologia

2001. El 10 d'octubre es signa l'acord que permetrà el soterrament de les vies el tren a la ciutat. L'obra recuperarà més de 100.000 m2 de territori.

2000. Commemoració dels 75 anys de ciutat.

1999. Inauguració de la Biblioteca Central al Centre Cultural Tecla Sala.

1996. Victòria del Partit Popular. José Maria Aznar cap del Govern espanyol.

1995. Creació dels Premis Ciutat de L'Hospitalet.

1992. Les processons de la "Cofradía de los 15+1" han esdevingut un fenomen de masses.

1992. Jocs Olímpics a Barcelona. Inauguració de les rondes. L'Hospitalet és subseu olímpica.

1989. Hi ha un 17,3% d'atur a L'Hospitalet.

1989. Caiguda del mur de Berlín.

1986. Ingress d'Espanya a la CEE.

1986. Comença a disminuir la població de L'Hospitalet.

1984. La ciutat de L'Hospitalet és declarada zona d'urgent reindustrialització.

1984. Institucionalització de les Festes de Primavera com a gran celebració cultural de L'Hospitalet.

1983. Tanquen un total de 84 empreses de L'Hospitalet.

1983. Hi ha un 23,3% d'aturats a L'Hospitalet.

1982. Victòria electoral socialista. Felipe González, cap de govern.

1981. Recuperació del Carnaval als barris de L'Hospitalet.

1981. L'Hospitalet assoleix els 295.000 habitants.

1980. Hi ha un 17,2% d'aturats a L'Hospitalet.

1980. Eleccions al Parlament de Catalunya. Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya.

1979. Primer ajuntament democràtic des del final de la República.

1979. Aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

1978. Aprovació de la Constitució.

1977. Restabliment provisional de la Generalitat de Catalunya. Josep Tarradellas és president.

1977. El PSC-PSOE (44,65%) i el PSUC (24,1%) són els partits més votats, a L'Hospitalet, a les primeres eleccions generals democràtiques.

1977. Campanya electoral amb mítings multitudinaris dels partits democràtics.

1976. Vaga general a Catalunya i Espanya convocada pels sindicats clandestins. Seguiment a L'Hospitalet de la vaga.

1976. Manifestacions a L'Hospitalet per un ajuntament democràtic. Constitució de l'Assemblea Democràtica de L'Hospitalet.

1976. Manifestació de l'11 de Setembre des de la ciutat de L'Hospitalet fins a Sant Boi.

1976. Adolfo Suárez, cap del govern espanyol. Referèndum de la llei de reforma política.

1975. Mor Franco. Joan Carles I és proclamat rei.

1975. Inauguració de la primera Aula de cultura al barri de la Florida.

1975. Es constitueix el secretariat local de CCOO.

1973. La línia V del metro arriba a Pubilla Casas. Inici de les obres de prolongació de la línia I.

1972. Construcció de la Residència sanitària de Bellvitge.

1971. Construcció de l'Hospital de la Creu Roja i de la piscina municipal de L'Hospitalet.

1966. Reorganització de les forces del PSUC a L'Hospitalet.

1963. Inici de la construcció de blocs a Bellvitge.

1962. Tràgiques inundacions que afecten el terme de L'Hospitalet.

1959. Mor en un enfrontament a Sant Celoni el guerriller llibertari Quico Sabaté, fill de L'Hospitalet i mite de la resistència antifranquista.

1959. Cens de 708 carros, 560 cavalls i només 540 automòbils a tot L'Hospitalet.

1958. S'inaugura el primer centre públic d'ensenyament secundari a Santa Eulàlia.

1957. Primer SEAT 600.

1955. Milers d'immigrants arriben a les principals ciutats industrials catalanes.

1955. Arribada en augment d'immigrants a L'Hospitalet. L'Hospitalet assoleix 90.787 habitants i es converteix en la segona ciutat de Catalunya.

1951. Vaga dels tramvies a Barcelona.

1950-1961. Aprovació dels plans parcials dels barris de L'Hospitalet.

1950. L'Ajuntament cedeix uns terrenys on es construiran els blocs d'habitatges Onésimo Redondo (Obra Sindical del Hogar).

1947. Vagues obreres a Catalunya.

1947. Inauguració de la nova església de Santa Eulàlia de Mèrida.

1947. Es formen nuclis de barraques a diversos punts de L'Hospitalet.

1945. Victòria aliada. Finalitza la II Guerra Mundial.

1942. Construcció del pavelló de lluita contra el tifus; la misèria assola L'Hospitalet.

1940. S'inicia la construcció dels Bloques del Caudillo a Collblanc.

1939. Hitler ataca Polònia (setembre). França i el Regne Unit declaren la guerra a Alemanya; comença la II Guerra Mundial.

1939. Franco ocupa Catalunya; milers de refugiats fugen a França. La república derrotada (abril).

1939. El 26 de gener les tropes franquistes entren a L'Hospitalet.

1938. Les tropes franquistes arriben a territori català. Batalla de l'Ebre (juliol-octubre).

1938. La Generalitat proposa afegir L'Hospitalet a Barcelona.

1938. Augmenten els problemes de fam a L'Hospitalet. Nou bombardeig a L'Hospitalet.

1937. La ciutat és bombardejada per l'exèrcit franquista. La població de L'Hospitalet pateix fam.

1937. Enfrontaments entre anarquistes i republicans. Els comunistes entren a l'Ajuntament de L'Hospitalet.
1936. Victòria del Front d'Esquerres a L'Hospitalet. Reincorporació de l'Ajuntament democràtic de L'Hospitalet.
1936. Victòria del Front d'Esquerres a Catalunya. Restabliment del Govern de la Generalitat. Triomf electoral del Front Popular a Espanya.
- 1936. L'exèrcit espanyol intenta un cop d'estat (18 i 19 de juliol). Les milícies obreres i les forces de la Generalitat aturen la sublevació militar a Catalunya. Constitució del Comitè Central de Milícies Antifeixistes de Catalunya. Comença la Guerra Civil espanyola.**
1936. Inici espontani de les col·lectivititzacions. Les indústries i l'agricultura de L'Hospitalet sota control obrer.
1935. Construcció del mercat de Santa Eulàlia. Inauguració del pont de Santa Eulàlia.
1934. Grups d'hospitalencs se sumen a la crida revolucionària de Companys.
- 1934. Companys proclama l'Estat Català.**
1932. Revolta anarquista a L'Hospitalet. Ocupació militar de la ciutat.
1932. La CNT convoca una vaga general contra el tancament de Can Trinxet.
1932. Inauguració de l'estació de metro de Santa Eulàlia.
1932. Construcció del mercat de Collblanc (obra de Ramon Puig i Gairalt).
1932. Barcelona s'annexiona 50 hectàrees més del terme de L'Hospitalet (prolongació de la Diagonal).
1932. Aixecaments anarquistes a la conca del Llobregat.
- 1931. Victòria electoral republicana. Proclamació de la II República. S'aprova la Constitució de la República Espanyola.**
1931. Macià proclama la República Catalana.
1931. Els republicans guanyen les eleccions a L'Hospitalet.
- 1929. Exposició Universal de Barcelona.**
1929. Crisi econòmica internacional.
1927. La reina Victoria Eugènia visita L'Hospitalet. Inauguració de l'edifici de Correus.
1926. Ramon Puig i Gairalt elabora el Pla d'eixample i reforma interior de L'Hospitalet.
- 1925. Es concedeix a L'Hospitalet el títol de ciutat.**
1925. El metro arriba la Riera Blanca (estació de la Bordeta).
1922. Mussolini pren el poder a Itàlia.
- 1920-1925. Intens moviment d'immigració; creixement espectacular de Collblanc-la Torrassa.
1920. La població de L'Hospitalet és de 12.360 habitants.
1920. L'Hospitalet perd la seva platja; 900 hectàrees de la marina de L'Hospitalet passen a Barcelona (Zona Franca).
1919. Vaga de La Canadenca. El govern aprova la jornada de 8 hores.
- 1917. Revolució Russa.**

1916. El tramvia de Barcelona arriba a Collblanc.

1914-1918. Primera Guerra Mundial.

- 1914-1916. Instal·lació de noves indústries i ampliació de les existents. Pavimentació amb llambordes del carrer Major i altres carrers situats a Collblanc i la Torrassa.
1914. Creació de la Mancomunitat de Catalunya.
1909. Setmana Tràgica.
1897. Primera fase d'annexió a Barcelona dels municipis del pla de Barcelona.
- 1889-1903. Instal·lació de noves indústries. La població de L'Hospitalet arriba a 5.000 habitants.
- 1888. Exposició Universal de Barcelona.**
1887. El carrer de Sant Josep s'articula com a eix d'un nou barri de L'Hospitalet.
1883. Projecte d'eixample per al barri del Centre de L'Hospitalet.
1873. Moviments populars a L'Hospitalet a favor de les llibertats i la democràcia.
1868. Formació de juntes revolucionàries arreu de Catalunya. Esclata la revolució de setembre.
1857. La fàbrica La Aprestadora Española disposa de dues potents màquines de vapor.
- 1854. El ferrocarril arriba a L'Hospitalet.**
- 1853-54. Vaga del Prat dels Maons (que passarà a dir-se el mateix 1853 *La Aprestadora Española, S.A.*)
1848. Ferrocarril Barcelona-Mataró.
1846. Hi ha 33 telers manuals funcionant a la vila de L'Hospitalet.
1843. Primeres màquines de vapor a la indústria de Barcelona.
1828. La població de L'Hospitalet arriba als 2.242 habitants.
- 1819. Inauguració del Canal de la Infanta; irrigació de la marina de L'Hospitalet.**
- 1808-1814. Guerra del Francès. La població de L'Hospitalet disminueix per sota dels 900 habitants.
1787. La població de L'Hospitalet assoleix els 1.600 habitants.
1718. La població de L'Hospitalet, d'acord amb el cadastre, és de 504 habitants.
1713. Guerra de Successió. Signatura del "Conveni de L'Hospitalet" per l'evacuació de l'exèrcit austríac.
1697. L'Hospitalet té 500 habitants.
1600. El bisbe Alfonso Coloma beneeix l'església de Santa Eulàlia de Mèrida.
1589. La pesta afecta L'Hospitalet, Barcelona i tot el delta. Alta mortaldat entre la població.
1553. L'Hospitalet té al voltant de 300 habitants i al tombat de segle s'acostarà al miler.

Traduccions

En los inicios del siglo X, Provençana era una pequeña comunidad campesina del entorno de la iglesia de Santa Eulàlia. Años más tarde surgieron otros asentamientos en el mismo término como el ubicado en los alrededores del pequeño hospital de la Torre Blanca, que acogía pobres y enfermos. Este núcleo aumentó en habitantes y su nombre, L'Hospitalet, acabaría substituyendo el antiguo de Provençana. Durante la edad moderna L'Hospitalet mantuvo su carácter rural. Al llegar el siglo XIX el Canal de la Infanta impulsó el regadío, la manufactura y la industria. A mediados del siglo XIX L'Hospitalet experimentó el impacto industrial que afectó al conjunto del pla de Barcelona y las fábricas de vapor empezaron a ser frecuentes. Al iniciarse el siglo XX el crecimiento industrial fue continuo y hacia 1960 L'Hospitalet rural ya casi había desaparecido. En 1925 L'Hospitalet pasaba a ser considerada ciudad. De los 5.000 hospitalenses del año 1900, se pasó a más de 120.000 en 1960. Miles de personas de distintas procedencias con raíces históricas y culturales diversas darían impulso a una ciudad que transformaría esta diversidad en energía.

¿CÓMO SE TRANSFORMA LA COMUNIDAD CAMPESINA?

Desde un punto de vista agrícola, L'Hospitalet se dividía en dos grandes áreas: las tierras de secano, con cultivos de cereal y viña, ubicadas en la zona más elevada (Collblanc, la Torrassa, Can Serra, les Planes y Pubilla Casas) denominada Samontà y las tierras de regadío de la Marina, en el delta del Llobregat. La agricultura fue progresando a lo largo del siglo XVIII. En los inicios del siglo XIX se inauguró el Canal de la Infanta; desde entonces los regadíos se expandieron por el término. La progresiva demanda del mercado barcelonés posibilitó la expansión del trigo, las legumbres y las patatas en la Marina de L'Hospitalet, además de impulsar la introduc-

ción de nuevos cultivos como el maíz, el arroz y el cáñamo. L'Hospitalet se configuró como un potente centro de producción agraria que a la vez estimulaba la producción manufacturera. Hacia 1880 se inició la expansión de la horticultura (verdura y árboles frutales) que, gracias a la demanda barcelonesa, se prolongaría aún hasta la década de 1950.

¿QUÉ PROVOCA EL VAPOR?

El impacto de las industrias llegó a L'Hospitalet a través de los caminos que comunicaban esta villa con Barcelona. Desde la capital, las fábricas se esparcieron por los municipios de los alrededores. A través de la carretera de la Bordeta, llegaron al barrio de Santa Eulàlia y, a través de la carretera de Sants, a Collblanc.

Santa Eulàlia fue el primer y principal barrio industrial de L'Hospitalet. A partir de 1850, se edificaron las primeras fábricas textiles. Una de las primeras fábricas de Santa Eulàlia fue La Aprestadora Española, dedicada al blanqueo y acabados del algodón. Alrededor de esta fábrica se formó el barrio donde residían sus trabajadores, el raval de la Aprestadora.

Las mejores condiciones de trabajo que ofrecía la agricultura en comparación con la industria condicionaron que la población de L'Hospitalet de la segunda mitad del XIX fuese básicamente campesina, y que trabajasen en las fábricas inmigrantes procedentes del interior de Cataluña. El casco antiguo en un extremo del término municipal Santa Eulàlia, en el otro, eran dos mundos diferentes.

¿UNA PERIFERIA INDUSTRIAL?

En 1832 se instaló en Barcelona la fábrica «Bonaplata». A continuación una gran cantidad de fábricas y viviendas obreras se esparcieron por el Raval, el lugar de Barcelona que disponía de más solares sin edificar. No obstante, este desarrollo industrial de la ciudad vinculado al puerto, que garantizaba el suministro de carbón, estaba limitado por las murallas. Al quedar saturado el espacio intramuros fue necesario buscar nuevas localizaciones para las fábricas, pero no era posible edificar cerca de las murallas por razones de seguridad militar. De hecho no se podía construir a menos distancia de la de un tiro de cañón. Por lo tanto los industriales se situaron lo más cerca posible de Barcelona, aunque cumpliendo las ordenanzas militares. A finales de la década de 1840 Gràcia, Sants y Sant Andreu de Palomar se configuraron como potentes villas industriales. En la década de 1850 la industrialización se extendió como una mancha de aceite y en L'Hospitalet se construyeron las primeras fábricas de vapor. L'Hospitalet rural empezó a formar parte de la primera gran periferia industrial de Barcelona.

¿DÓNDE SE TRABAJA?

En los inicios del siglo XX, la actividad principal en L'Hospitalet era la agricultura. En 1910 un 65,9% de la población activa trabajaba en la agricultura y la ganadería. En la década de 1920 la rica horticultura del delta del Llobregat se orientaba hacia Barcelona y también a la exportación. A su vez, la industria no frenó el crecimiento y la construcción de fábricas se extendió al barrio de Sant Josep, donde se instaló en 1907 la sedería de Can Vilumara y en 1916 los Altos Hornos de Cataluña (La Farga). En 1930 el sector del textil era el más importante y ocupaba a 3.585 personas, seguido del de la construcción, con 1.140, la metalurgia, con 638, y la fabricación de materiales para la construcción (las bóbilas), que

daba trabajo a 445 personas. Otros sectores con notable presencia eran el químico, el vidrio y la madera.

¿CUÁLES SON LAS FÁBRICAS MÁS IMPORTANTES?

El despertar industrial de L'Hospitalet está vinculado al textil, a la molinería i a los materiales para la construcción. Entre los establecimientos más importantes de la segunda mitad del XIX destacaba la fábrica de ladrillos refractarios de Pau Cucurny instalada en 1847 y el molino de papel de Antoni Ferrer. La Aprestadora Española, construida en 1853, dedicada al blanqueo y acabados del algodón, utilizaba dos máquinas de vapor de más de 50 CV cada una, y en 1862 empleaba a 90 personas. Sucesores de Andreu Basté dedicada a hilados y tejidos de algodón era una de las fábricas más importantes; edificada en 1882 daba trabajo a 90 hombres y a 390 mujeres. La Unión Industrial Algodonera (Can Trinxet), se instaló en 1905 y estaba dedicada también al hilado y tejido de algodón, llegó a emplear en 1923 a 1.155 hombres y a 1.078 mujeres.

¿QUIÉN ES EL PROLETARIADO?

El proletariado de las fábricas era una clase social emergente y en aumento, en L'Hospitalet y en toda Cataluña. Surgía una nueva sociedad industrial y moderna en la cual la burguesía y el proletariado industrial tomaban protagonismo. En 1853 un grupo de trabajadores se declaró en huelga en La Aprestadora Española del barrio de Santa Eulàlia. Por primera vez en L'Hospitalet, los trabajadores y trabajadoras se organizaban para defender su derecho a unas condiciones laborales dignas y a un salario justo.

L'Hospitalet, villa trabajadora, se vinculó tempranamente al movimiento sindical internacionalista que había dado sus primeros pasos gracias al régimen democrático establecido en 1868. Como la mayoría del proletariado catalán, en L'Hospitalet se optó por el anarquismo desde la década de 1870.

El movimiento y el pensamiento libertarios fueron mayoritarios entre el proletariado hospitalense. A su vez, el republicanismo progresista alcanzó también una notable difusión entre los sectores populares hospitalenses desde finales del siglo XIX.

¿DE DÓNDE VIENEN?

La inauguración del Canal de la Infanta en 1819 permitió un crecimiento agrícola sin precedentes que posibilitó la primera gran expansión de la población en L'Hospitalet.

Posteriormente, el crecimiento de las actividades industriales ocasionó la llegada de nuevos habitantes. En 1859 la mayoría de los obreros y obreras de La Aprestadora Española habían nacido fuera de L'Hospitalet. Los primeros inmigrantes procedían del interior de Cataluña y hacia finales del siglo XIX e inicios del XX empezó a llegar gente del País Valencià y de Aragón.

¿QUIENES SON?

Con la llegada de la industria se inició la primera inmigración moderna. Este fenómeno ocurrió en L'Hospitalet y, con distinta intensidad, en el conjunto de zonas industriales de Cataluña. La demanda de mano de obra se cubrió inicialmente con gente procedente de las comarcas rurales catalanas hasta que el campo catalán se manifestó incapaz de cubrir la toda y empezaron a llegar personas de lugares cada vez más alejados que buscaban, en el trabajo en las fábricas, mejorar su vida. Las durísimas condiciones de subsistencia de muchas regiones agrarias españolas propiciaron también la inmigración. A finales del siglo XIX e inicios del XX un gran número de personas procedentes del País Valencià y de Aragón buscaron oportunidades en las industrias del pla de Barcelona.

¿UNA VIDA DURA?

La vida de la clase obrera industrial era dura. El trabajo a destajo, la inexistencia de contratos, la inseguridad del empleo y del salario, así como unas jornadas de más de 11 horas diarias ya provocaron, en 1853, la primera huelga conocida en L'Hospitalet. En las familias obreras del siglo XIX trabajaban todos los miembros útiles, pero el conjunto del salario diario familiar a duras penas daba para los alimentos básicos. La dieta en las clases obreras era pobre y escasa. La ropa resultaba demasiado cara, y la gente vestía piezas de segunda mano o que les habían dado. Las casas, insalubres y con numerosas deficiencias, a menudo adquirían la apariencia de agrupaciones de barracas.

El crecimiento de L'Hospitalet fue continuo a lo largo del siglo XIX. En 1920 contaba con más de 12.000 habitantes y en 1930 ya superaba los 37.000. En 1925 le había sido concedido el título de ciudad.

La industria continua siendo el motor del crecimiento, la energía eléctrica substituye progresivamente a la del vapor y permite una mayor diversificación y dispersión industrial. Al mismo tiempo creció la demanda de materiales para la construcción, y esta situación se complementaba con un continuo crecimiento de la horticultura que convertía a L'Hospitalet en una despensa para Barcelona.

La Guerra Civil española supuso un corte en la historia de Cataluña y de L'Hospitalet. Al llegar los años sesenta el desarrollo económico experimentó un nuevo crecimiento. En pocos años L'Hospitalet se convirtió en un centro de atracción económica, se instalaron fábricas y empresas. Miles de trabajadores y trabajadoras procedentes de todos los rincones del Estado llegaron buscando oportunidades. Grandes barriadas surgieron en poco tiempo. L'Hospitalet, con 241.978 habitantes en 1970, cambiaba definitivamente de fisonomía y se convertía en la segunda urbe de Cataluña.

¿UNA TIERRA LEJANA?

Durante las décadas de 1920 y 1930 hubo un importante flujo migratorio, formado básicamente por personas procedentes de las provincias de Almería y Murcia. Muchos llegaban en el autobús conocido como "transmiseriano", con destino a Barcelona y las ciudades y villas industriales de sus alrededores, entre las cuales se encontraba L'Hospitalet.

A lo largo de la tercera década del siglo XX, la primera gran ola migratoria transformó los campos de Collblanc y la Torrassa en un hormiguero humano. Se trataba de gente que huía de la pobreza y que llegaba con las male-

tas llenas de esperanza. Esperanza en un futuro mejor y más digno, gracias a un desarrollo económico que no existía en sus lugares de origen. Se vaciaban pueblos almerienses y murcianos y se llenaba la Torrassa: L'Hospitalet sumaba ilusiones y se transformaba en una gran ciudad.

LA VIDA EN EL PASILLO

En la década de 1920 tuvo lugar el primer gran crecimiento demográfico. Barcelona y, antes, otras ciudades de todas partes de Europa y de los Estados Unidos habían visto como surgían nuevos barrios obreros con unas condiciones de habitabilidad lamentables. Entre los años 20 y 30 se empezaron a edificar barriadas de bloques de pisos para obreros en todas las grandes ciudades europeas.

Ante este modelo urbanístico que dificultaba la relación entre vecinos y transformaba el paisaje con construcciones de gran altura, el hospitalense Ramon Puig i Gairalt elaboró una contrapropuesta: potenciar la vivienda de pasillo. Se trataba de ofrecer a los obreros unas viviendas que no aislasen unas familias de otras, y de mantener la estructura de viviendas unifamiliares de planta baja, pero a un precio asequible.

No obstante, la idea inicial de ofrecer a los obreros unas viviendas dignas y económicas, fue traicionada por la especulación urbanística y muchas veces los pasillos no fueron más que habitáculos diminutos y lúgubres.

RAMON PUIG I GAIRALT

Ramon Puig i Gairalt (1886-1937) fue un arquitecto nacido en L'Hospitalet y muy vinculado a la dinámica de la ciudad, ya que ostentó el cargo de arquitecto municipal en los años veinte. Vio el impacto desigual de la industria y la llegada masiva de inmigrantes. Intentó dar respuesta a los múltiples problemas que generaba el crecimiento de la ciudad con un espíritu racional y humanista. Se preocupó por potenciar viviendas de calidad para los obreros, aunque sus iniciativas acabaron degradadas por la actividad de los especuladores. Coherente con su práctica racionalista articuló un plan de crecimiento urbanístico que permitiera un crecimiento armónico de la ciudad, y que tampoco fue llevado a la práctica. Su potencia creativa también se manifestó en el diseño y realización de obras singulares como el rascacielos de Collblanc.

¿DESCARGA ELÉCTRICA?

El vapor había ido substituyendo, desde mediados del siglo XIX, a la fuerza hidráulica de los saltos de agua del Canal de la Infanta. A principios del siglo XX la energía eléctrica moverá las industrias. La electricidad permitió la dispersión y la diversificación de la industria y en este sentido potenció aún más la industrialización.

En 1910 el Ayuntamiento de L'Hospitalet instaló una nueva iluminación eléctrica (la antigua era de gas). Durante la década de 1910 se produjo un aumento constante de la demanda eléctrica por parte de las industrias que se vieron obligadas a solicitar el suministro de más energía a la Compañía Eléctrica de Cataluña.

Entre 1912 y 1920, el arquitecto hospitalense Ramon Puig i Gairalt, una de las personalidades más destacadas de L'Hospitalet de la época, participó en la construcción o ampliación de catorce fábricas.

El crecimiento de L'Hospitalet fabril supuso el crecimiento del proletariado que, adscrito mayoritariamente al anarcosindicalismo, protagonizó las más diversas acciones reformistas y revolucionarias para mejorar su calidad de vida.

¿UNA NUEVA ECONOMIA?

A partir de 1960 se inició la reactivación económica. La Guerra Fría había alineado políticamente al régimen franquista con las potencias occidentales. A su vez, España se convertía en un lugar privilegiado de inversión para las empresas con capital europeo y norteamericano ya que los salarios eran bajos y no existía oposición sindical. Cataluña, que había mantenido un tejido industrial bastante potente, fue uno de los lugares donde más se promocionaron las inversiones. Con esta combinación se inició una nueva ola de expansión industrial, se construyeron centenares de nuevas fábricas y L'Hospitalet entró definitivamente en el progreso viendo como se levantaban nuevas instalaciones fabriles en su territorio.

¿CRECIMIENTO SALVAJE?

Entre los antiguos barrios (el Centre, Santa Eulàlia, Sant Josep y Collblanc-la Torrassa), nuevas barriadas ocuparon el lugar de los cultivos (Pubilla Casas, la Florida, Bellvitge, Can Serra y, más tarde, el Gornal). No obstante, este crecimiento urbanístico no dio lugar a una ciudad estructurada: barrancos, torrentes, la vía del ferrocarril, zonas industriales, líneas de alta tensión y otros obstáculos impedían la normal comunicación entre unos barrios que a menudo vivían de espaldas los unos de los otros.

El hospitalense barrio de Bellvitge es uno de los varios ejemplos del crecimiento urbanístico de finales de los 60 e inicios de los 70. Allí donde nunca había habido más que pantanos, cultivos y alguna masía surgieron de pronto inmensos bloques de viviendas. L'Hospitalet de finales de los 60 era un bosque de grúas. Desde la Florida y Pubilla Casas se veía crecer los bloques de Can Serra.

¿CUÁLES SON LAS CARENCIAS?

En Bellvitge se construyeron pisos, pero se olvidó que aquellos terrenos se inundaban fácilmente; no se pensó en asfaltar las calles; no se pensó en destinar espacios para el comercio, escuelas, médicos, transportes públicos... Toda una serie de carencias que hicieron difícil la vida en el barrio durante los primeros años.

El ambulatorio de la Torrassa fue el único existente en la ciudad durante años, con unas salas repletas de enfermos que esperaban su turno de visita. El aumento de la natalidad colapsó las escuelas públicas. Nadie había previsto la construcción de escuelas ni de institutos. La lucha vecinal para la conversión en parque público de la finca conocida como la Marquesa fue uno de los símbolos de aquellos tiempos. A mediados de los 70, la presión de los vecinos consiguió que el masificado distrito de Collblanc - la Torrassa pudiera disponer de una zona verde. Mediante pequeñas victorias el movimiento vecinal lograba hacer valer sus derechos.

¿UN HORIZONTE DE ILUSIONES?

Hasta los años 60 España era una tierra de campesinos, pero en pocos años las cosas cambiaron. Los bajos salarios agrarios, la mecanización del campo y el impulso de las zonas industriales empujó a mucha gente a hacer las maletas y a buscar trabajo en las fábricas y en otras actividades creadas alrededor de aquellas. Uno de los destinos preferentes era Cataluña y, dentro de ésta, L'Hospitalet.

Entre 1960 y 1970 llegaron a L'Hospitalet gentes de todas partes del Estado: del interior de Cataluña, del País Valencià, de Aragón, de Extremadura, de Galicia y, especialmente, de Andalucía. Tenían en común haber vivido en y del campo; y se habían ido porque sobrevivir y mantener una familia era cada vez más difícil. La ilusión por mejorar les empujaba a una auténtica aventura.

Todos encontraron un lugar donde echar raíces: L'Hospitalet sumaba esperanzas y obtenía progreso.

LA VIVIENDA DE LOS AÑOS 60-70

La vivienda de los años 60 y 70 es la casa de pisos. Se construía deprisa, pero el ritmo de llegada de nuevos pobladores era superior al de construcción. El suelo y la vivienda fueron objeto de especulación: las calles estrechas para tener más espacio para construir, exigir el pago de "traspaso" por los pisos de alquiler y tener familias "realquiladas" son algunos ejemplos.

Estos pisos acostumbran a ser pequeños (60 m² y a veces menos), pero esto no parecía que fuera problema para instalar en ellos a familias numerosas, y a veces a más de una familia. Poco a poco fueron desapareciendo los núcleos de barracas, aunque las condiciones de algunas de las nuevas viviendas podían hacer pensar en un "barraquismo vertical". Las deficiencias de muchas construcciones de aquellos años salieron a la luz a raíz del problema de la aluminosis.

No obstante, a medida que la nueva población de L'Hospitalet estabilizaba su situación, comenzaban a llegar los símbolos de la nueva sociedad de consumo: las neveras, las lavadoras, los transistores, la televisión y el SEAT 600.

Desde finales de los 60 el régimen franquista dio signos de debilidad. A pesar de la persistencia de uno de los hombres duros del régimen en la alcaldía de L'Hospitalet, a inicios de los 70 se intensificó el movimiento ciudadano de protesta.

La muerte de Franco (noviembre de 1975) no supuso el final automático de la dictadura. La lentitud con qué se producían las reformas democráticas chocaba con las necesidades imperiosas de la ciudadanía, castigada por el paro (crisis económica de 1973) y por las consecuencias nefastas de la especulación urbanística.

Los movimientos clandestinos sindical y político y el asociacionismo vecinal tuvieron un papel muy importante en este movimiento reivindicativo. Era necesario parar la especulación y paliar el grave déficit de equipamientos. Los vecinos tuvieron capacidad para detener la construcción de más bloques o para hacer cubrir las acequias y arroyos (rieres) en Bellvitge, en Collblanc-la Torrassa y en el Centre. Era una lucha por los derechos básicos vecinales que se sumaba a la lucha para recuperar los derechos básicos, los derechos democráticos.

¿PODEMOS DECIDIR?

Entre la muerte del dictador y el restablecimiento de la democracia se produjo un tiempo de espera durante el cual nadie sabía con seguridad qué pasaría.

Existía un movimiento sindical clandestino, en el cual destacaba Comisiones Obreras, capaz de movilizar una clase trabajadora cada vez más consciente de la necesidad de defender sus derechos.

Existía un movimiento vecinal decidido a reivindicar que los habitantes de L'Hospitalet se merecían una ciudad mejor.

Existía un movimiento cívico que intentaba llenar el desierto de las actividades culturales en la ciudad.

Existía un movimiento político clandestino, democrático y de izquierdas, presente en todos estos ámbitos reivindicativos y que luchaba por la recuperación de las libertades.

La suma de millares de voluntades hizo posible el auténtico cambio.

Entre 1960 y 1970 la población de L'Hospitalet se multiplicó por 2 y aún continuó creciendo. La atención que los poderes locales prestaban a la ciudad era insuficiente y los barrios mal urbanizados y con graves faltas de equipamiento eran una muestra de ello.

En 1977 se convocaron las primeras elecciones democráticas y en 1979 se votó el primer ayuntamiento democrático. Hombres y mujeres que habían participado en los movimientos cívicos entraron en la casa de la vila. Las transformaciones de la ciudad en este nuevo periodo democrático fueron constantes, todos los esfuerzos se dirigieron hacia la mejora de la calidad de vida de la población.

A partir de 1986, y por primera vez desde principios del siglo XIX, la población de la ciudad disminuyó, no obstante la llegada de gente no cesó. Desde principios de los 90 se produce una nueva ola migratoria que trae a la ciudad personas de lugares más alejados, portadoras de culturas muy diferentes.

L'Hospitalet del siglo XXI estará marcado por la diversidad cultural, pero también lo habrá de estar por la participación de todos en la construcción de un futuro común. En el futuro, como lo fue en el pasado, L'Hospitalet será una ciudad de sumas que crece con la fuerza de la diversidad.

SUPRESIÓN DE LAS VÍAS DEL TREN

L'Hospitalet se enfrenta a una de las mayores transformaciones de su historia. La supresión de las vías férreas que dividen el municipio dará paso a una nueva ciudad.

L'Hospitalet se encuentra en el punto central del denominado "ocho ferroviario catalán", lugar en el que confluyen las líneas de Vilafranca y Vilanova hacia la estación de Barcelona Sants. Por ellas circula un intenso tránsito de mercancías, de pasajeros de largo recorrido y de cercanías. Estas líneas rompen la ciudad en forma de doble T, pero con la llegada del Tren de Alta Velocidad a Barcelona se hace posible la oportunidad de cubrir gran parte del recorrido.

Esta oportunidad convertirá el espacio de la ciudad en un territorio equilibrado y más accesible para todos los ciudadanos y ciudadanas de L'Hospitalet.

RED VIARIA COHERENTE Y CENTRALIDAD URBANA

A partir de la operación de cobertura de vías que permitirá conectar correctamente los barrios de la ciudad, se configura otro modelo urbano con una centralidad clara, que presentara muchos valores positivos, el más inmediato de los cuales será la sutura de las barreras entre los barrios de la ciudad. Con ello se creará un anillo viario que conformará un espacio central de unas 100 hectáreas en las que se concentraran los servicios y donde tendrán la máxima conectividad y donde se ubican, ya en estos momentos, los equipamientos públicos más potentes, como por ejemplo el Centro Cultural Tecla Sala.

Otras actuaciones urbanas como la conversión de la Granvía en un "boulevard", la recuperación de antiguas fábricas textiles para usos residenciales y sociales y la decidida apuesta por una nueva ciudad permiten pensar en un futuro de calidad para todos los habitantes de la misma.

2001. El 10 de octubre se firma el acuerdo que permitirá el soterramiento de las vías del tren a su paso por la ciudad. La obra recuperará mas de 100.000 metros cuadrados de territorio.

2000. Conmemoración de los 75 años de ciudad

1999. Inauguración de la Biblioteca Central en el Centro Cultural Tecla Sala

1996. Victoria del Partido Popular. José Maria Aznar, jefe del Gobierno español

1995. Creación de los Premios "Ciudad de L'Hospitalet"

1992. Las procesiones de la "Cofradía Los 15 + 1" se han convertido en un fenómeno de masas

1992. Juegos Olímpicos de Barcelona. Inauguración de las Rondas. L'Hospitalet nombrada sub sede olímpica.

1989. 17'3% de paro en L'Hospitalet.

1989. Cae el Muro de Berlín

1986. Ingreso de España en la CEE

1986. Empieza a disminuir la población de L'Hospitalet

1984. La ciudad de L'Hospitalet es declarada zona de urgente reindustrialización

1984. Institucionalización de las Fiestas de Primavera como gran celebración cultural de L'Hospitalet

1983. Cierran un total de 84 empresas en L'Hospitalet

1983. 23'3% de parados en L'Hospitalet

1982. Victoria electoral socialista. Felipe González, jefe del gobierno español

1981. Recuperación del Carnaval en los barrios de L'Hospitalet

1981. L'Hospitalet alcanza los 295.000 habitantes

1980. El paro llega al 17'2% de la población de L'Hospitalet

1980. Elecciones al Parlament de Catalunya. Jordi Pujol, presidente de la Generalitat de Catalunya

1979. Primer Ayuntamiento democrático desde el final de la República

1979. Aprobación del Estatuto de Autonomía de Catalunya

1978. Aprobación de la Constitución

1977. Restablecimiento provisional de la Generalitat de Catalunya. Josep Tarradellas, presidente.

1977. El PSC-PSOE (44'65%) y el PSUC (24'1%) son los partidos mas votados en las primeras elecciones generales democráticas

1977. Campaña electoral con mítines multitudinarios de los partidos democráticos

1976. Huelga general en Catalunya y España convocada por los sindicatos clandestinos. En L'Hospitalet se sigue la huelga

1976. Manifestaciones en L'Hospitalet por un Ayuntamiento democrático Constituido la Asamblea Democrática de L'Hospitalet

1976. Manifestación del 11 de septiembre desde la ciudad de L'Hospitalet hasta Sant Boi

1976. Adolfo Suárez, jefe del Gobierno español. Referéndum para la Ley de Reforma Política

1975. Muere Franco. Juan Carlos I es proclamado rey

1975. Inauguración de la primera Aula de Cultura en el barrio de la Florida

1975. Se constituye el secretariado local de CCOO

1973. La línea V del metro llega hasta Pubilla Casas. Inicio de las obras de prolongación de la línea I

1972. Construcción de la Residencia sanitaria de Bellvitge

1971. Construcción del hospital de la Cruz Roja y de la piscina municipal de L'Hospitalet

1966. Reorganización de las fuerzas del PSUC en L'Hospitalet

1963. Inicio de la construcción de los bloques de Bellvitge

1962. Trágicas inundaciones que afectan al municipio de L'Hospitalet

1959. Muere en un enfrentamiento en Sant Celoni el guerrillero libertario Quico Sabaté, hijo de L'Hospitalet y mito de la resistencia antifranquista

1959. Censo de 708 carros, 560 caballos y, solo, 540 automóviles en todo L'Hospitalet

1958. Se inaugura el primer centro público de educación secundaria en Santa Eulalia

1957. Primer SEAT 600

1955. Miles de inmigrantes llegan a las principales ciudades industriales catalanas

1955. Aumento de inmigrantes en L'Hospitalet. La ciudad llega a los 90.787 habitantes y se convierte en la segunda ciudad de Catalunya

1951. Huelga de tranvías de Barcelona

1950-

1961. Aprobación de los planes parciales de los barrios de L'Hospitalet

1950. El Ayuntamiento cede los terrenos donde se construirán los bloques de pisos Onésimo Redondo (Obra Sindical del Hogar)

1947. Huelgas obreras en Catalunya

1947. Inauguración de la nueva iglesia de Santa Eulalia de Mérida.

1947. Se forman núcleos de barracas en diversos puntos de L'Hospitalet.

1945. Victoria aliada. Finaliza la II Guerra Mundial

1942. Construcción del pabellón de lucha contra el tifus. La miseria asola L'Hospitalet

1940. Construcción de los bloques del Caudillo en Collblanc

1939. Hitler ataca a Polonia (septiembre). Francia y Alemania declaran la guerra a Alemania. Empieza la II Guerra Mundial

1939. Franco ocupa Catalunya. Miles de refugiados huyen a Francia. La República cae derrotada (abril)

1939. El 26 de enero las tropas franquistas entran en L'Hospitalet

1938. Las tropas franquista llegan a territorio catalán. Batalla del Ebro (julio - octubre)

1938. La Generalitat propone agregar L'Hospitalet a Barcelona

1938. Aumentan los problemas de hambre en L'Hospitalet. Nuevo bombardeo de L'Hospitalet

1937. La ciudad es bombardeada por el ejército franquista. La población de L'Hospitalet padece hambre

1937. Enfrentamientos entre anarquistas y republicanos. Los comunistas entran en el Ayuntamiento de L'Hospitalet

1936. Victoria del Front d'Esquerrres en L'Hospitalet y restitución del Ayuntamiento democrático. Restablecimiento del Govern de la Generalitat. Triunfo electoral del Frente Popular en España

1936. El ejército español intenta un golpe de Estado (18 y 19 de julio). Las milicias obreras y las fuerzas de la Generalitat frenan la sublevación militar en Catalunya. Constitución del Comité Central de Milicias Antifascistas. Inicio de la Guerra Civil española

1936. Inicio de las colectivizaciones. Las industrias y la agricultura de L'Hospitalet bajo control obrero

1935. Construcción del mercado de Santa Eulalia. Inauguración del puente de Santa Eulalia
1934. Grupos de hospitalenses se unen a la proclama revolucionaria de Companys
- 1934. Companys proclama el Estado catalán**
1932. Revuelta anarquista en L'Hospitalet. Ocupación militar de la ciudad
1932. La CNT convoca una huelga general contra el cierre de can Trinxet
1932. Inauguración de la estación del metro de Santa Eulalia
1932. Construcción del mercado de Collblanc (obra de Ramón Puig i Gairalt)
1932. Barcelona se anexiona 50 hectáreas más del término de L'Hospitalet (prolongación de la Diagonal)
1932. Levantamientos anarquistas en la cuenca del Llobregat
- 1931. Victoria electoral republicana. Proclamación de la II República. Se aprueba la Constitución de la República Española**
- 1931. Macià proclama la República Catalana**
1931. Los republicanos ganan las elecciones en L'Hospitalet
- 1929. Exposición Universal de Barcelona**
1929. Crisis económica internacional.
1927. La Reina Victoria Eugenia visita L'Hospitalet. Inauguración del edificio de Correos
1926. Ramón Puig i Gairalt el Plan de Ensanche y Reforma Interior de L'Hospitalet
- 1925. Se concede el título de ciudad a L'Hospitalet**
1925. El metro llega a la Riera Blanca (estación de la Bordeta)
1922. Mussolini toma el poder en Italia
- 1920-
1925. Intenso movimiento migratorio. Crecimiento espectacular de Collblanc y la Torrassa
1925. La población de L'Hospitalet es de 12.360 habitantes
1920. L'Hospitalet pierde su playa: 900 hectáreas de la Marina de L'Hospitalet pasan a Barcelona (Zona Franca)
1919. Huelga de la Canadiense. El gobierno aprueba la jornada de 8 horas
- 1917. Revolución rusa**
1916. El tranvía de Barcelona llega hasta Collblanc
- 1914-**
- 1918. Primera Guerra Mundial**
- 1914-
1916. Instalación de nuevas industrias y ampliación de las existentes. Pavimentación con adoquines de la calle Mayor y otras calles de Collblanc y la Torrassa
1914. Creación de la Mancomunidad de Catalunya
1909. Semana Trágica
1897. Primera fase de anexión a Barcelona de los municipios del Llano de Barcelona
- 1889-
1903. Instalación de nuevas industrias. La población de L'Hospitalet llega a los 5.000 habitantes
- 1888. Exposición Universal de Barcelona**
1887. La calle de San José se articula como eje de un nuevo barrio de L'Hospitalet
1883. Proyecto de ensanche del barrio del Centro de L'Hospitalet
1873. Movimientos populares en L'Hospitalet a favor de las libertades y la democracia
1868. Formación de las juntas revolucionarias en Catalunya. Estalla la revolución de septiembre

1857. La fábrica de La Aprestadora Española dispone de dos potentes máquinas de vapor

1854. El ferrocarril llega a L'Hospitalet

- 1853-
1854. Huelga del Prat dels Maons (que pasará a llamarse el mismo 1853, La Aprestadora Española, S.A.)
1848. Ferrocarril Barcelona-Mataró
1846. Existen 33 telares manuales funcionando en el pueblo de L'Hospitalet
1843. Primeras máquinas de vapor en la industria de Barcelona
1828. La población de L'Hospitalet llega a los 2.242 habitantes
- 1819. Inauguración del Canal de la Infanta; irrigación de la marina de L'Hospitalet**
- 1808-
1814. Guerra de la Independencia. La población de L'Hospitalet disminuye por debajo de los 900 habitantes
1787. La población de L'Hospitalet llega a los 1.600 habitantes
1718. La población de L'Hospitalet, de acuerdo con el catastro, es de 504 habitantes
1713. Guerra de Sucesión. Firma del Convenio de L'Hospitalet para la evacuación del ejército austríaco
1697. L'Hospitalet cuenta con 500 habitantes
1600. El obispo Alfonso Coloma bendice la iglesia de Santa Eulalia de Mérida
1589. La peste afecta a L'Hospitalet, Barcelona y a todo el delta. Alta mortalidad entre la población
1553. L'Hospitalet cuenta aproximadamente con 300 habitantes aunque a final de siglo se acercará al millar.

BIBLIOGRAFIA

Anuari estadístic de la ciutat 1998 (1999). L'Hospitalet: Ajuntament.

CAMÓS, J. (1986): L'Hospitalet: la història de tots nosaltres 1930-1936. Barcelona: Diputació.

CAMÓS, J.; M. POBLET (1998): L'Hospitalet és escola. Materials didàctics. Ciències Socials. Secundària. L'Hospitalet: Centre d'Estudis de L'Hospitalet.

CAMÓS, J.; C. SANTACANA (1997): Història de L'Hospitalet. Una síntesi del passat com a eina de futur. L'Hospitalet: Ajuntament i Centre d'Estudis de L'Hospitalet.

CASAS, J. (1983): De pagesos a aturats. L'Hospitalet: Ajuntament.

CORTÉS, G.; J. C. SUARI (1988): L'Hospitalet de Llobregat. Població, Mercat de Treball i Empreses. L'Hospitalet: Ajuntament.

CATÀLEG

Direcció i concepció general: Museu d'Història de L'Hospitalet

Textos: Marcel Poblet

Disseny: divina ars comunicació

Correccions: Centre de Normalització Lingüística de L'Hospitalet

Traduccions: Marcel Poblet

Fotografies: Per les sales del Museu d'Història de L'Hospitalet, Fotomòbil. Per la exposició, els/les autors/res

Impressió: Gramagraf, sccl

Fotomecànica: Catalunya Accés

Edita: Àrea d'Educació i Cultura. Ajuntament de L'Hospitalet

Dipòsit legal: B.49957-2001

© **de l'edició:** Àrea d'Educació i Cultura. Ajuntament de L'Hospitalet

© **dels textos:** Marcel Poblet

© **de les fotografies:** Els/les autors/es

Aquesta exposició ha estat inaugurada el 29 de novembre de 2001 i s'ofereix al públic amb caràcter estable durant un període de temps limitat, atesa la necessària renovació dels continguts. És una adaptació de l'anterior exposició temporal *L'Hospitalet, 75 anys de ciutat (1925-2000)*, que es va presentar durant les festes de Primavera del 2000, en el marc de la celebració del 75è aniversari de la concessió a L'Hospitalet del títol de ciutat.